

– i obruten svit sedan 1956

FJÄLLBACKA-BLADET

Tidskrift för Föreningen för Fjällbacka
www.fjallbackabladet.se

Vintern 2024-2025
Pris 100 Kr • Nummer 137

ROGERS

— FJÄLLBACKA —

ROGERS

BY THE SEA
FJÄLLBACKA

Tång

www.rogersfjallbacka.se

c/o Rebecca Trehammar
Dinglevägen 15
457 40 Fjällbacka
Bg 514-7228

FÖRENINGENS SYFTEN:

Främja näringslivet på orten och värna om Fjällbackas miljö och natur.

Tillvarata medlemmarnas intressen vad gäller deras tillvaro i Fjällbacka.

Arbeta för fortsatt bibehållande och vård av traditioner och den kultur, som utgör en oersättlig tillgång för orten.

Genom kontakt och påverkan hos kommunala organ och andra beslutsfattare söka stöd för föreningens strävan till insatser.

Föreningen ger ut tidskriften *Fjällbacka-Bladet*, som kommer två gånger om året. Medlemmarna får tidningen hemskickad.

FFF:s STYRELSE 2024-2025

ORDFÖRANDE

Rebecca Trehammar, Fjällbacka
trehammar@icloud.com, tel. 070-663 74 11

VICE ORDFÖRANDE

Mats Finn, Fjällbacka
ack@telia.com, tel. 073-377 11 60

SEKRETERARE

Hans Schub, Fjällbacka
schub.hans@gmail.com, tel. 070-559 29 25

KASSÖR

Johan Ulriksson, Fjällbacka
johan.ulriksson@curator.se, tel. 073-773 20 35

ÖVRIGA LEDAMÖTER

Eva Björving, Fjällbacka
eva@bjorving.se, tel. 070-207 49 85

Annelie Kahlman Torstensson, Fjällbacka
anneliekahlman@hotmail.com,
tel. 073-813 16 84

Lars Kahlman, Fjällbacka
lars.kahlman@gmail.com, 070-543 32 55

Kathrine Kahlman, Fjällbacka
kathrinek@telia.com, 073-624 48 97

FJÄLLBACKA-BLADET

ISSN 3035-6296

ANSVARIG UTGIVARE

Anders Torevi

REDAKTIONSKOMMITTÉ

Sammanställande: Anders Torevi
Tel. 070-563 10 39 • anders@torevi.se

Eva Björving, eva@bjorving.se

Hans Schub, schub.hans@gmail.com

Annika Torevi, annika@kustnara.se

Lars Kahlman, lars.kahlman@gmail.com

Clas Collin, clas@reklamutveckling.se

Sofia Selberg, sofiaslbrg@gmail.com

ANNONSER

Eva Björving tel. 070-207 49 85
annons@fjallbackabladet.se

MEDLEMSREGISTRERING/ADRESSÄNDRING

Telefon: 073-624 48 97

E-post: medlem@fjallbackabladet.se

Via webben: www.fjallbackabladet.se

SÄTTNING OCH LAYOUT

Kustnära Andetag AB

OMSLAGSBILD: Sista vintern med Sjörräddningens Leif Johansson. Foto: Bo Larsson.

Annelie Kahlman Torstensson

Pensionär – Skräck eller förtjusning?

Det var en stor omställning att närma sig pension. Det vi känner till är ju vår trygghet, medan de förändringar vi står inför ger oss ovisshet och kanske lite oro. Många frågade mig när det var dags att sluta jobba. Jag tyckte att ordet pensionär lät så gammalt. Att det bara gällde andra, att jag inte kände mig redo för det själv. Men sakta men säkert har vi trillat dit, både mina vänner, mina familjemedlemmar och nu även jag. Ett år som pensionär har redan gått och jag måste erkänna att titeln ändå känns bra.

Det är en förmånlig känsla att få fylla dagarna med innehåll där jag själv håller i taktpinnen. Kanske trodde jag att tempot skulle sänkas något, men jag får då säga att den trummar på i minst sagt schottistakt. Jag har alltid småskrattat lite när pensionärer sagt att de har så mycket att göra, men nu vet jag att dagarna går lika lätt att (över)fylla och det förundrar mig hur jag över huvud taget tidigare hann med att jobba. Skillnaden nu mot då är att allt jag vill göra nu kan komma i första hand.

Olika faller livets lott för oss. Att få ha hälsan och möjligheten att hinna bli pensionär och uppleva allt det jag nu får göra är definitivt en vinstlott och, som vissa kallar det, "livets efterrätt" som man får förvalta på bästa sätt. Många är ni, yngre eller äldre, pensionärer här i samhället som blivit mina förebilder. Det kommer ofta över mig att man aldrig vet vad framtiden har att ge och därför försöker jag finna mig i att det är nutiden som gäller. Att försöka hålla mig i allsidig form med meningsfyllda dagar är inte för att känna mig ung, det är för att få lov att bli gammal.

Jag har nu fått uppleva de flesta av livets åldrar här i Fjällbacka och det slår mig ofta hur bra just vi i Fjällbacka är på att umgås över generationerna. Allt som anordnas välkomnar ofta alla och här är det nästan självklart att det är gemenskapen och individerna som räknas, inte åldrarna. Jag och mina syskon har ju dessutom haft förmånen att få se vår egen mamma åldras i sin takt på Servicehuset med omsorg och aktiviteter, barn, barnbarn och barnbarnsbarn som hälsat på, god mat, trevligt umgänge och en trygg nattsömn, vilket gör att om åren får gå för mig som för henne känns även framtiden lugn.

Sammanfattningsvis vill jag säga till dig som kanske går i samma tankar som jag gjorde inför att bli pensionär för ett tag sedan; ta det lugnt, livet som pensionär är inte så dumt. Tänk dig att kunna vila middag, försöka läsa en bok men somna mitt i kapitlet, vakna till igen med ett lagrat årgångsvin och en skrynklig ädelost och innan första tuggan hinna tänka att jag äter min egen spegelbild. Ja, ja, allt blir kanske inte bättre med åren, men var sak har sin tid och det är nutiden som gäller! ■

I detta nummer:

Styrelsen har ordet	3
Från ordföranden	4
FFF:s arrangemang.....	5
Från kommunen.....	6-7
Sommarsummeringar	
Sommaren som gick	8-9
Musiksommar i Fjällbacka.....	10-11
Bröderna på Fisken.....	12-13
Halloween i gymnasalen	13
Naturnamn i Fjällbacka skärgård och Väderöarna	14-16
Ytong på Tängen.....	17-19
Bokbiten.....	20-21
På tur med ångaren Bohuslän	22-23
Mörhult - porten till världsarvet.....	24-27
Köddörännet	28-29
Kyrkan	
Per Hammarström vår nye kyrkoherde	30-31
Kyrktrappan	32
7,4 miljoner till renovering av kyrkan.....	33
Britt G Hallqvist	35
Kåseri: Tankar i tiden	37
Samhällsföreningen	41
Sjöräddningssällskapet	43
VM i Makrillmete	45
Golf	47
Segling	49
Gamla Fjällbackabilder	52

Bli medlem i FFF

Årsavgift: 300 kr.

Du får två nummer av
Fjällbacka-Bladet
i brevlådan.

Anmälan till:

Kathrine Kahlman

Syrénvägen 7

457 40 Fjällbacka

Tel: +46(0)73 624 48 97

medlem@fjallbackabladet.se

www.fjallbackabladet.se

Från ordföranden – Rebecca Trehammar

Föreningen för Fjällbacka, en snart 70 år gammal ideell förening

I skrivande stund är det isande kallt ute, men solen lyser. Sommaren känns långt borta. Efter årsmötet har vi arrangerat evenemang där vi har träffats och haft det trevligt både stora och små. Men inget hade kunnat genomföras utan ideella krafter. Det räcker inte alltid med oss i styrelsen för att genomföra allt vi har på agendan.

Det svenska samhället har till stor del byggts upp med hjälp av ideella föreningar. Föreningarna grundar sig på att människor – utan ersättning – arbetar tillsammans för en idé, för en sport eller för ett gemensamt intresse. När Fjällbacka krympte i början av 50-talet samlades en grupp män och 1956 skapade de **Föreningen För Fjällbacka**. Den grundläggande och bärande idén var att försöka behålla Fjällbacka som ett levande samhälle med sund företagsamhet, som det också står i föreningens stadgar än idag. En mycket drivande kraft var Harry Järund, som startade företaget Inventing. Idag heter företaget TetraPak och är en av Fjällbackas stora arbetsgivare.

För att driva en ideell förening rent praktiskt krävs det ett antal eldsjälar, personer som skänker av sin tid och sina kunskaper för att stödja föreningens verksamhet. Det gäller inte bara att arbeta med att hitta på olika program och aktiviteter. För att få det hela att fungera rent administrativt, så att alla medlemmar får Fjällbacka-Bladet och annan information, krävs det arbetstimmar för att ha ordning på medlemsregister, fakturering, bokföring, annonsförsäljning och planering av aktiviteterna.

Ugglejakten skapas av personer som hjälper till att skapa magin där ute i skogen. **Barnens Dag** fordrar villiga händer som bygger tält, räknar krabbor, skaffar priser och tar hand om alla ivriga deltagare. Utan ideella krafter skulle vi inte ha några **"Hus med Historia"**-skyltar att sätta upp, inte heller **uppdaterade kartor** för att vägleda tusentals besökande turister eller ordning i **Turistboden** på Ingrid Bergmans Torg. **Glöggkväll** och **Trivsamma Träffar** med föredrag fordrar också arbetstimmar och organisation.

Redan nu planerar vi för våra aktiviteter 2025 och ser fram emot ett nytt medlemsår tillsammans med er. Jag önskar alla en God Jul och Gott Nytt År! – Rebecca

Om medlemsavgifter och adressändring

Betala inte medlemsavgiften i förväg.

Medlemsfakturorna skickas med i tidningens sommarnummer.

Snälla – betala när fakturan kommer i sommarnumret.

Då slipper vi utskicket av påminnelsebrev.

Kom ihåg att skicka oss information om ni flyttat.

Svensk Adressändring täcker inte små föreningar som FFF.

Betalar du medlemsavgiften till FFF från utlandet behöver du det här:

IBAN Nummer.....SE54 8000 0835 1900 3621 4872

BIC.....SWEDSESS

BANK.....Sparbanken Tanum

MOTTAGARE.....Föreningen för Fjällbacka

Barnens Dag — *Text & foto: Hans Schub*

Även denna sommar arrangerade FFF Barnens Dag, i år den 18 juli, en fin högsommardag. Den som varit med tidigare eller läst våra artiklar vet vad det handlar om: krabbmetetävling där alla får pris och därefter en bejublad piratshow med kapten Sparrow. I krabbmetetävlingen deltar barn och vuxna i olika klasser, eller tillsammans, totalt finns det tre klasser.

En erfarenhet som vi tar med till nästa år är att vi måste aktivera föreningens kortterminal eftersom många norska familjer deltar som varken kan betala med Swish eller har svenska kontanter. Eller så kan även vi svenskar sommaren 2025 använda oss av Vips? Nytt för i år var att föreningen köpt nya tält, något som framförallt förenklade och snabbade upp hanteringen av det som utgör tak över sekretariatet och det dignade prisbordet. ■

Resultat 2024

siffran efter namnet anger antal krabbor

Barn med vuxenhjälp	1/ Mille Eggenhole • 10
	2/ Amalia Nelson Roböle • 8
	3/ Frej Bartmar • 8
Barn & ungdom tom 17 år	1/ Ebbe Engwall • 11
	2/ Henry Andersson • 8
	3/ Tiril Håkensson • 7

Ugglejakten — *Text: Annelie Kahlman Torstensson Foto: Hans Schub*

Vad är det som händer en mörk novemberkväll i Fjällbacka?

Barn som ropar och tjoar, ficklampsljus som åker hit och dit, facklor som lyser i mörkret. – Jo, det är Ugglejakt, såklart! Det är en fröjd att se alla de fyrtio glada ungar som springer runt i skogen och letar efter upphängda ugglor. Det mest spännande är nog själva mörkret.

Föräldrarna har fullt upp med att följa sina ungar i den kolsvarta skogen, här gäller det att inte komma bort. Väl uppe vid den nybyggda fina lägerplatsen i Mulleskogen på Vetteberget bjuds det på korv och festis. Bra jobbat alla barn som lyckades hitta alla de tjugo ugglorna! Vi har också ett viktigt budskap till alla att inte skräpa ner i vår natur, som vi sjunger om i mullesången. ■

Ingen mer byggnation på Vetteberget

Text & foto: Hans Schub

**TANUMS
KOMMUN**

Kommunstyrelsen beslutade den 30 oktober att inte gå vidare med projektet gällande nya bostadstomter på Vetteberget. Detta följdes upp av miljö- och byggnadsnämnden den 19 november där det formella beslutet togs att avsluta arbetet med detaljplanen.

Orsaken är främst Länsstyrelsens yttrande i det samråd som pågått under sommaren samt även beaktandet av den opinion som bildats i samhället mot projektet. Länsstyrelsen hänvisar till de riksintressen de har att bevaka, i detta fallet särskilt miljöbalkens 4 kapitel "obruten kust" och "rörligt friluftsliv" och 3 kapitel "kulturmiljövärd".

Tanken var att planen skulle skapa 14 st landskapsanpassade småhus och den var en logisk fortsättning på det sk planprogram som togs fram för knappt 25 år sedan. I det programmet fanns tre etapper för byggnation på Vetteberget. Del 1 som redan är bebyggd, del 2 som låg nedanför, närmare Bico formplast (planen ansågs senare ej genomförbar) samt den nu aktuella delen.

Det är alltid intressant att gå tillbaka i tiden och valda delar av Fjällbacka-Bladet. Där kan man följa den optimism kring byggnationer på Vetteberget som uttrycktes på flera av samhällsförningens möten, t ex på årsmötet 1998 där en privat exploatör, Sjöleden AB, presenterade en idé om ett mindre antal exklusiva fritidshus för uthyrning. Samhällsborna ansåg att fler tomter borde tas fram. Kommunen hänvisade till den översiktsplan som

planerades (ÖP 2004). På vårmötet 1999 presenterade kommunen en skiss på hela den tänkta exploateringen, cirka 50 tomter, det som då blev grund för det särskilda planprogrammet, med tre etapper, och som införlivades i ÖP 2004.

Av det privata projektet blev det inget, men kommunen realiserade de 37 tomter som idag är bebyggda, enligt etapp 1. Samtidigt konstaterar kommunen att med gällande riksintressen kommer det bli mycket svårt för samtliga kustsamhällen att kunna utvecklas - om man inte endast håller sig till lägen utan havsutsikt, bakom berg, i "skuggan av" det centrala samhället. Jordbruksmarken är ju också skyddad.

En kanske oväntad effekt av arbetet med den nu avslutade detaljplanen var att den befintliga planen för den redan bebyggda delen behövde ses över eftersom dagens lagstiftning kräver kommunalt huvudmannaskap. Här var det tidigare enskilt huvudmannaskap men nu är det alltså kommunen som har ansvar för gator och allmänna platser. ■

Efterlängtd upprustning av Telegrafan

Telegrafhuset ägs, som ni säkert känner till, av Tanums kommun. Det är Tekniska förvaltningen och dess fastighetsavdelning som under hösten genomfört omfattande yttre underhåll på tak och fasader. Huset har under många år stått utan underhåll så behovet av detta har varit stort. Södra Hamngatan var under renoveringen avstängd framför Telegrafan. Den 15 november togs avspärrningarna bort och nu återstår endast mindre arbeten. Visst blev det fint!. ■

Här kommer det alltså inte att bebyggas

Tredje året med marin matmarknad

Text: Lilja Gunnarson • **Foto:** Hans Schub

För tredje året i rad hölls den marina matmarknaden i början av augusti. Här samlades utställare med ett brett utbud av klassiska och innovativa sjömatprodukter.

Besökarna kunde smaka på tångsallad, fiskbullar, tångpesto, blåmusslor och mycket annat. För de hungriga stod foodtrucks redo med fish'n'chips och musselsoppa. Här fanns många spännande produkter att köpa med hem, handplockad tång, fisk- och musselkrydda, proteinbars med alger och blåmögeloost med sjöpunng, bara för att nämna några. För de sötsugna fanns praliner med havsinspirerade smaker.

Tanums kommun arrangerar detta årliga evenemang med syftet att öka medvetenheten om havsmiljön och för att visa hållbara produkter från havet. Marknaden är också en arena för yrkesverksamma att utbyta erfarenheter och knyta kontakter. Den marina matmarknaden är en del av Västerhavsveckan, en temavecka för att uppmärksamma havet och havsmiljön. Västerhavsveckan arrangeras varje år sedan 2008 av VGR - tillsammans med forskningsinstitut, kommuner, organisationer, företag och andra aktörer.

Under marknadsdagen tog kommunen också tillfället i akt att visa upp hur de egna verksamheterna arbetar för att bidra till en bättre havsmiljö.

Ett uppskattat inslag var kommunens måltidsenhet som serverade fiskpudding av färsk, lokal fisk för att visa hur hållbara, närproducerade råvaror kan användas i offentliga måltider.

Kommunens arbetsmarknadsenhet sålde hummertinor från spökfiskeprojektet. Tanums kommun arbetar tillsammans med yrkesfiskare i projekt med att samla in tappade fiskeredskap. Redskapen fortsätter att fånga djur, detta fenomen kallas spökfiske.

Under marknadsdagen kunde besökarna också delta i en rad aktiviteter och ta del av föreläsningar från matproducenter, innovatörer och författare. Kennet Lundin visade hur strandsnäckor kan tillagas och bjöd på smakprov, medan Tintin André delade tips från sin kokbok om blåmusslor.

Toppsegelskonaren Kvartsita låg vid kaj och välkomnade besökarna ombord för att lära sig mer om havsfrågor och prata med forskare och strandstädare. ■

Sommaren som gick

Text: Annika Torevi

Foto: Eva Björving, Annika Torevi, Hälsan, Clas Collin, Charlotte Olsson, Arne Långövik & Bryggan

Fjällbacka-Bladet är inte bara läsning i stunden, tidningen fungerar också som samtidsdokumentation. Vi som jobbar med tidningen försöker verkligen få med allt som hänt mellan varje utgivning, men vi har alltid lite platsbrist och jag tror att många inte riktigt greppar hur mycket som händer i Fjällbacka med omnejd. Därför kommer här en liten sammanställning om en del av det vi inte skriver om på annan plats i det här numret.

Kville Hembygds- och Fornminnesförening arrangerade Nationaldagsfirande på Nestorsgården 6 juni. Föreningen har varit med som arrangör sedan Silledan startades 2010. Kyrkoherde Madeleine Myrström Kamb höll nationaldagstalet, lokala musiker hade allsång och Föreningen för Fjällbacka ordnade tipspromenad som gick från Centrumbryggan till Nestorsgården.

18 juni besökte Hurtigrutens MS Maud, som utgår från Dover i Storbritannien, Fjällbacka för tredje året. I år var det 400 glada, mestadels brittiska pensionärer som fick uppleva en guidad tur där det till och med bjöds på nybakade kanelbullar från Pipers i Hamburgsund under besöket i Fjällbacka kyrka.

Midsommarfirandet på Ingrid Bergmans Torg i Bryggdansföreningens regi är sedan många, många år en kär tradition och det var smockfullt med folk på torget även i år.

Ännu en populär tradition – snart 35 år gammal! – är Hälsan i Fjällbackas dagliga sommarträning med olika träningspass på Badholmen som i år pågick mellan 1 juli och 9 augusti. På bilden håller Susanne Hadenius ett yogapass.

Hela juli och fram till 9 augusti var kyrkan öppen dagligen, tack vare frivilliga som ställde upp och vaktade. Totalt kom över 6000 besökare av skilda nationaliteter. Vid tre tillfällen i månadsskiftet juli/augusti höll Johannes Rudberg mycket uppskattade kvällsvandringar på kyrkogården.

20 juli hade Charlotte Olsson Art vernissage för trettonde gången på havssidan av Willis sjöbod i fantastiskt sommarväder. Nästa år hålls denna återkommande konsthändelse på midsommardagen.

Mörhult Kvällsmarknad arrangeras alltid en måndag i slutet av juli och i år var det fler grannar, grannars släktingar och grannars vänner än någonsin som hade stickat, lagat mat, rotat i skåpen och förråden efter loppisprylar, bakat, bryggt kaffe, fiskat, tillverkat, plockat och skördat.

Hur blev det med turismen sommaren 2024? Mycket var annorlunda än 2023. Vädret var något bättre, men värmeböljorna i södra Europa som drev folk norrut på semestern förra året kom betydligt senare i år. Veckorna 28 och 29 som normalt är starten på "invasionen" var mycket lugnare än normalt – men från vecka 30 och framåt drog det igång och det var tacksamt att det i år råkade finnas dubbelt upp med långtidsparkering bortom Tetra Pak.

Statistik från kommunen visar att besökarnas övernattningar är i princip lika många som 2023 den här sommaren, men det har ändå varit ett tapp på campingar och betalda campingnätter. Generellt upplever gästboendena i kommunen att det är många internationella gäster som kommer tidigare på våren och stannar längre över hösten – en längre säsong, alltså.

Fjällbacka har många besökare från Kina igen, men på kommunen har man svårt att förutspå när de kommer. Jenny Åslund, näringslivsutvecklare på Tanums Kommun, berättar att man behöver veta mer om rörelsemönster, beläggning mm för att kunna planera städ, öppna toaletter och annan samhällsservice. Det skulle också vara bra för dem som driver butiker, restauranger och boendeanläggningar osv om man genom ett verktyg kan veta mer om kommande beläggning. Kommunen utvärderar nu olika system som skulle kunna användas för detta.

Höstmyset i Fjällbacka är alltid fredag i vecka 43, precis när höstlovets börjar. Då tänder butiker och krogarna marschaller i höstmörkret och bjuder in till mingel och mys. Butikerna håller öppet länge på kvällen och har oemotståndliga erbjudanden – i år var naturligtvis inget undantag.

Hösten är av naturliga skäl lugnare än sommaren, men när hummerfisket drar i gång brukar det bli fart på de tävlande i Bryggan Fjällbackas årliga Hummer-race. Tävlningen pågår måndag till fredag under första veckan och man behöver inte vara mästare för att vinna pris eftersom det är en ny kategori för varje dag. På fredagen koras totalsegraren och i år blev det lag SH16 med Markus Larsson, Niklas Hagberg och Alexander Johansson. Markus är en erfaren hummerfiskare, men det var första gången kompisarna var med och fiskade – och vad är väl bättre då, än att vinna med 1,5 hummer per tina? Det finns skäl att anta att Niklas och Alexander gärna är med och drar nästa år, också.

Gårdarnas Höstmarknad arrangerades för femte året den 7 september med ett 40-tal utställare på fyra gårdar - lokalodlat, lokalt kött och charkuterier, fårskinn, fågelholkar, keramik, honung, inredning, ägg, återbruk, hantverk, ponnyridning, fårvallning och livemusik. Inte konstigt att det blev publiksuccé!

Helgen den 24-25 augusti arrangerades DM av Kvillebyns SK. På lördagen var det medeldistans i Fjällbacka på klubbens nya karta, öster om samhället. Arenan hade anlagts på bröderna Leanderssons mark öster om rondellen. Kjell Leandersson var till stor hjälp både före och under tävlingen medan Nils-Ingvar Carlsson ställde upp med el. Tävlingsledare var Arne Långövik och bananläggare Torbjörn Karlén, totalt jobbade cirka 35 funktionärer under dagen. 182 startande tävlade i klasser från D/H 10 (Damer/Herrar) till D/H 75. Segrade i huvudklass D 21 gjorde Tilia Olsson från Uddevalla OK och i H21 Viktor Flingmark, även han från Uddevalla OK.

Lördagen innehöll även sista etappen av 4 i Bohuslän Dals Orienteringsförbunds ungdomsserie där arrangerande klubb ungdomar får delta. Kvillebyns SK hade med tio ungdomar. Den bästa placeringen fick William Johansson, H 10, där han segrade och därmed säkrade totalsegern i BDOFs ungdomsserie i klassen. Under söndagen arrangerades långdistans i Tanumshede. ■

Musiksommar i Fjällbacka

Text: Clas Collin • **Foto:** Clas Collin, Per-Inge Bergman & Hans Schub

Ibland kollar jag lite avundsjukt på Grebbestads musikliv. På sommaren har både Grebys och Falkeröd en rad nationella och lokala artister. Man arrangerar stora konserter med tex Tomas Ledin och Måns Zelmerlöw. Men så tänker jag att det är bara 15 minuter med bilen och åker ogenerat dit och parasiterar på utbudet, liksom till Koster, Strömstad, Munkedal och Uddevalla.

Vår musiksommar i Fjällbacka var lite spetsigare. Inte så brett utbud, men stor variation och hög kvalitet. Kyrkan upprätt-höll sin tradition med högklassiga konserter. Världssopranen Ann-Sofie von Otter och Arvid Eriksson och sedan stjärnfyllda duetter med Emelie Sundborn och Richard Flinck. Serien avslutades innerligt och sommarfyllt med vår egen Janne Gunér, tillsammans med Viktoria Erixon Tyft och Maria Tuimala-Sörensson.

Anne Sofie von Otter sjöng i kyrkan 3 juli.

Janne med jazzkamrater hade också konserter på Stora Hotellet medan sonen Karl med Partypatrullen höll igång storartat både på en av Ackes Kajfester och på restaurangen. Fjällbackasönerna i Triton hade med sig några vänner och spelade inför stor publik både på Väderöarna och en av Ackes Kajfester.

Trots regnet var det rätt mycket folk på Triton på Ackes Kajfest.

Bryggan hade som vanligt stort partaj med Nause (hitsingeln Dynamite har nu streamats mer än 125 miljoner gånger på

Spotify) på Seglartisdagen, men också nattklubb med DJar och liveband under hela sommaren. Och dessutom pianobar från 10 juli och långt in i oktober!

Seglartisdagen lockade som vanligt mycket folk.

Pelle Karlsson, vår eminente ukuleleledare och SPF-ordförande, är en hängiven fan till berömda Magnolia Jazzband från Norge. Han lyckades samla resurserna från tre SPF-föreningar och ordna en härlig konsert i Kville Kyrka.

En ännu större upplevelse var bandets intima spelning på Upper Deck dagen innan. Där kunde man sitta (eller dansa) två meter från detta europaturnerande band, dessutom med fri entré!

På deodorantavstånd från tradjazzkungarna.

Ett lite udda inslag i musiksommaren var besöket av Ullevåls Skoles Musikcorps från Oslo. Under sin dirigent Olav Raanaas Moen avslutade de sin bohuslänturné i Fjällbacka 24 juni.

Det har dansats på ångbåtsbryggan på 1880-talet, på livsfarligt smala bryggor under stenhuggarperioden, på Planarne och nu sedan många år på dansbryggan vid Ingrid Bergmans torg. Några år var det uppehåll, men i sommar var det år nummer 41 i obruten rad som Fjällbackaborna dansade loss. Samhällets äldre kommer kanske ihåg August i Klev, Fittlers band på femtioalet eller GUARJO med Sko-John på slagverk. Nu är det sedan årtionden Lekkamarterna, med Lasse Lundberg i spetsen, som bär en av västsveriges längsta musiktraditioner vidare. I sommar blev det fyra onsdagar med denna unika upplevelse.

Åtta musikanter i bandet – häftigt!

Men det var inte bara på bryggan det dansades. På Fjällbacka Camping s lilla dansbana var det full fart flera kvällar i sommar, både med midsommardans, rock och DJ.

Stora och små rockar loss till Laidback.

Musik är som bekant bäst live!

Kämpersvik måste väl räknas in i vårt hemmaområde. På Gården fortsatte Alexandra Flament inte bara med att arrangera marknader och kurser, utan bjöd också in till svängiga musikkvällar i det lilla formatet. Jag var där och hörde hemmafavoriterna Electric Ferry, men fick också årets sveltigaste, långdansigaste, grymsvängande upplevelse med Rhythm Roots. De tände nästan eld på ladan med sin blandning av irländsk, svensk och amerikansk folkmusik i högt tempo.

Rhythm Roots fick fart på fötterna.

Fjällbacka bjöd alltså på en hel del musik på hemmaplan. Är du sedan lite normalrörlig är vårt samhälle en utmärkt utgångspunkt för upplevelser i hela norra Bohuslän (och glöm inte Halden och Fredrikstad). Varenda högsommarkväll rockas, valsas, rappas, jazzas, vissjungs och konserteras det runt om oss. Och musik är som bekant bäst live. ■

Ännu ett filmteam – Annika Torevi

På eftermiddagen den 6 oktober gick en grupp med guiden Åsa Cuniff turen "I Camilla Läckbergs fotspår", omgivna av fyra småspringande herrar. Det var fotograf Patrik Nilsson, inslagsproducent Christoffer Carringer, ljudtekniker Pascal Rapon och inspelningsassistent Gabriel Rhea som spelade in ett avsnitt för realityserien *Läckbergs*. Serien produceras av Creative Society där Camilla Läckberg är en av finansiärerna.

Dagen började i Kville Hembygdsarkiv där Camilla togs emot av Anders Torevi. Förmiddagen tillbringades på havet med hummerfiske. Stig Torstensson hade filmteamet ombord som fångade Camillas och sonen Charlie Läckberg Melins ansträng-

ningar vid relingen. *Läckbergs* består av åtta avsnitt och kommer sändas på Viaplay och TV3 till våren. ■

Bröderna på Fisken

Text & foto: Sofia Selberg

Vi ser dem bakom disken i Fiskaffären eller på Snar Bar. Vi i redaktionen var nyfikna på vilka bröderna Krian/Kryan är - och det är säkert du också. Var kommer de ifrån, hur hamnade de i Fjällbacka och vad drömmer de om? Vi har träffat bröderna Yosef Krian och Mahmoud Kryan.

Varför heter Yosef Krian och du Mahmoud, Kryan?

– Vi stavar vårt efternamn olika. Yosef och vår bror Ismael kom hit först och fick då stavelsen Krian av Migrationsverket. Sedan när resten av familjen kom hit två och ett halvt år senare, fick vi en annan stavelse. Sedan har det blivit en kul grej, ett minne från resan hit, att vi inte åkte hit samtidigt, berättar Mahmoud.

Hur hittade ni till Snar Bar och Fiskaffären?

– Efter jag gått färdigt gymnasiet började jag jobba i Fiskaffären. Det var under pandemin och det var svårt att få jobb och jag började på deltid. Sommaren därefter såldes Fiskaffären och de nya 13 delägarna ville att jag skulle vara kvar. Nu är jag heltidsanställd, berättar Yosef.

– Jag kom hit genom Yosef, som en dag sa: "kom och testa, så får vi se!" Nu har jag varit här sedan Påsken 2022 och arbetat i köket sommar och helger under lågsäsong", berättar Mahmoud. Och nu kan jag det mesta om fisk.

Yosef började sin tjänst i disken och levererade fisk till restauranger i Tanumshede och Grebbestad. Efter det lärde han sig hur fiskbutiken fungerar, alla fisknamn och nu kan han allt han behöver veta om fisk.

Mahmoud började i fiskaffären.

– Jag minns min första sommar här. Då var fiskaffären min uppgift och jag gjorde bra ifrån mig. I slutet av sommaren gick Yosef på semester och jag fick sköta fiskaffären under tiden. Jag lärde mig mycket om fisk och hantering av fisk den sommaren. Jag fick också ta mycket ansvar och det gjorde mig bättre i min yrkesroll. Liknande sak hände när min kollega Tu åkte på semester under ett halvår. Jag jobbade ensam kvar i köket under helgerna och på så sätt lärde jag mig hela köket.

Fiskaffären är mer än bara en arbetsplats.

– Sedan jag började arbeta här har min svenska utvecklats med cirka 70%. Många kunder rättar mig och hjälper mig att uttala ord på rätt sätt. De har hjälpt mig med min svenska, säger Yosef.

Mahmoud och Yosef.

Fiskaffären har även bidragit till att Yosef lärt känna många människor. Många av de äldre fjällbackaborna kommer in och berättar om Fjällbacka från förr. De kan peka ut en och annan person på de fotografier som pryder väggarna i Fiskaffären och på Snar Bar. "Han är min farfar och han är bror till min moster, osv."

– Jag känner mig hemma här. Det har både ägarna, alla trevliga grannar, företagare och kunder bidragit till.

Apropå att känna sig hemma, saknar du ditt hemland?

– Ja självklart, jag saknar mest folket som aldrig kommer tillbaka. De som inte lever längre.

Resan till Sverige

Yosef kom till Sverige 2013 tillsammans med sin lillebror Ismael. Yosef var då 14 år och Ismael 10 år.

– Vi är från Syrien. Vägen hit gick genom Jordanien-Egypten, Italien-Österrike-Tyskland-Danmark och slutligen Sverige, där vi bott på olika platser.

Som ensamkommande barn fick de plats hos en familj i Uddevalla, innan de slutligen kom till Tanum. Mahmoud minns också resan till Sverige, även om han endast var åtta år gammal.

– Jag kom hit tillsammans med resten av vår familj, två och ett halvt år senare. 28 december 2015. Det var en vecka innan jag fyllde åtta år.

Mahmoud berättar att familjen åkte till Egypten tillsammans. Efter ett halvt år åkte Yosef och Ismael vidare. Efter att det gått bra för dem, längtade Mahmoud och resten av familjen till Sverige och att få återförenas med bröderna.

– Det var en bild jag levde med tills vi flyttade hit. Vi visste att vi skulle till Sverige, men inte när vi skulle hit. En vecka innan det var dags fick vi beskedet: "nästa måndag går er plan".

Mahmoud minns tiden i Egypten så tydligt. Längtan, och den enda av syskonen som gick i skolan i Egypten, fram tills sista året innan resan avgick mot Sverige. Då gick alla syskon i skolan.

Familjen Kryan/Krian

Yosef och Mahmoud bor på Huds Moar utanför Tanumshede, tillsammans med sin familj. De är sju syskon; tre systrar och fyra bröder, plus deras föräldrar. Alla fyra bröderna har jobbat eller jobbar på fiskaffären.

– Det är najs och skönt att bo hemma, ingen längtan att flytta hemifrån. Vi har inte den normen att vi ska flytta hemifrån, säger Mahmoud.

– Det är så normalt för oss, det hade känts onormalt att inte bo tillsammans. När man gifter sig och skapar en egen familj så bor man ändå nära sin familj.

Fritid och framtid

När Mahmoud inte är på Snar Bar, läser han el- och energiprogrammet i Uddevalla. När han bodde i Egypten drömde han om att bli fotbollssproffs, nu vill han bli elektriker. När han inte är i skolan eller jobbar spenderar även han mycket av sin tid i Fjällbacka.

– Jag åker på moppen fram och tillbaka till jobbet och gillar att meka med den tillsammans med mina kompisar.

Yosef trivs med sitt jobb och sitt liv och spenderar gärna fritid i Fjällbacka och ute på havet. Han fick möjligheten att köpa en båt och sedan dess fiskar han gärna makrill efter jobbet sommartid och hummer under hummersäsongen.

– Själva känslan när det nappar är beroendeframkallande, den känslan vill jag ha hela tiden. Fjällbacka låter väldigt bra i mina öron just nu. Mitt första jobb i Sverige var i Fjällbacka, kanske blir mitt sista det, också. ■

Halloweendisko – Text: Clas Collin • Foto: Liza Collin & Elin Torstensson

Det kanske var Höstmys inne i samhället fredagen den 25 oktober, men i gymnahallen i Fjällbacka skola var det spooky. Skrämmande outfits och gastkramande sminkningar blandades med spindelväv, zombies, gravstenar och spökgirlanger när skolans elever bjöds på Halloween Disco.

Fler än sextio barn dansade, lekte och skrämdes i det här föräldrainsiativet.

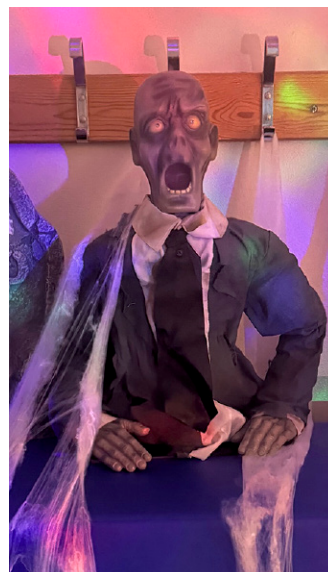
Vi frågade Amanda Torgare om varför hon körde igång det hela och om det blir någon uppföljning:

– Det händer för lite för barnen i samhället. Under hela tiden som mina två barn gått i skolan har det inte varit något enda disco. Det är ju upp till oss att ta tag i det, så då gjorde vi det.

– Ett gäng med föräldrar dekorerade och roddade det hela. Bryggdansföreningen sponsrade med godis, Bryggan med godis och discobelysning. Viktoria Widelius hjälpte oss med dekorationerna och Konsum bjöd alla barnen på popcorn vid entrén.

– Barnen var glada och föräldrarna positiva så det skulle inte förvåna mig om vi kommer igen med nya påhitt!

Way to go, föräldrarna! ■

Gamla lärare på återbesök.

Lilly Faruga Karlén skräms.

Naturnamn i Fjällbacka skärgård och Väderöarna

Text : Eva Schub • Foto: Hans Schub

De människor som en gång namngav platser i skärgården fiskade, fraktade, odlade och höll djur. Man skeppade runt sina kor, hästar, får och getter till de öar som erbjöd bete, fångade fågel och samlade in ägg. Namnen fyller ett praktiskt syfte. De behövdes för att orientera sig på den tidens vägar, för att hitta fiskeplatserna och undvika lömska grund. Namnen karakteriserar öar, skär och vatten och berättar samtidigt något om platsen såsom bergets form eller färg, vegetation eller djur som förekommit där, något speciellt som platsen använts till eller någon händelse som inträffat.

De flesta tolkningarna av namnen har jag hittat i *Ortnamnen i Göteborgs och Bohus län, del XVI, ortnamnen i Kville Härad*. Där presenteras namnen i alfabetisk ordning men jag har istället samlat dem i åtta grupper. Dessa är orienteringspunkter och landmärken, bergets form, bergets färg, havets natur och vindens läten, fisket, skeppsfarten, djur samt träd och växter.

Orienteringspunkter och landmärken

Fiskaren och seglaren gav öarna, vikarna, skären och grunden namn för att kunna orientera sig och hitta sina fiskeplatser.

Grund som ligger under vattnet vid lugnt väder och som ger sig tillkänna genom att vattnet bryter mot dem när sjön går högre, kallas på rikssvenska för *bådar* medan man på Bohuskus-

ten säger *bö* eller *böe*. Ordet har samma ursprung som *bjuda* och *bud* och betyder *den som ger bud*, som varslar om grund och klippor.

För att veta var dessa undervattensgrund finns, måste fiskaren "ta ut ett mei". Man låter då grundet ligga i linje med två fasta punkter, den ena högre än den andra, så man kan se rätt över och få en enslinje att segla efter. Grundet får då ofta namn efter en av punkterna. Detta förklarar varför ett grund har samma namn som en ö trots att de ligger ganska långt från varann. Kalle Kahlman förklarade på detta sätt hur grundet **Skorvegrund** fått namn efter skäret **Skorven**, som ligger ungefär 2,5 kilometer bort. Skorven är ett karakteriserande namn av *skorv*, som betyder naken, ojämn klippgrund.

Landmärken sattes upp på en del öar för att visa vägen. Är det en konformad stenhög kallas märket för en stenkummel. En sådan sattes upp på en holme som fick namnet **Gluggholmen**, eller bara **Gluggen**, efter ett hål, en glugg, i kummeln. Man fiskade makrill i **Gluggebukten**, och kummeln hjälpte till att hitta rätt ställe.

Bergets form

Öarna är i sig själva orienteringspunkter som känns igen på deras specifika form och färg. Detta verkar vara den allra vanligaste namngivningsgrunden. Seglaren, då han kommer in från havet, orienterar sig efter de landkonturer som stiger upp över horisonten. De bergspartier han ser som har en speciell form eller särskilt höga, får namn som passar deras utseende. Antingen ger han dem namn som direkt talar om hur de ser ut, eller så liknas de vid något annat.

Florön kommer från fornvästnordiskans *flår* som betyder *stor*, *vid yta*. Detta stämmer med öns plana, flata form.

Dyngön är en av de högsta öarna. Dyngön betyder faktiskt dynga, men i ordets ursprungliga betydelse som var *hög kulle*. Det hette *dyngia* på fornsvenska och fornvästnordiska.

Ön **Trinisola** har tre uddar och man har härlett ordet som en sammansättning av tre (*tri*) och *hnitla*, som betyder tagg eller spets. Tri återfinns i **Trybergsholmen** där man kan se tre kullar eller berg.

Stensholmen berättar om de väldiga stenblock som finns på ön och **Skåreskären** (eller Skorreskären) karakteriserar dessa skär som är mycket sönderskurna.

Gloppa, *gluppa* betyder på norsk dialekt klyfta och smal öppning och har gett namn åt **Gluppö**. Det kan åsyfta de öppningar som leder in i Gluppöbassängen.

Norra och **Södra Fotstillen** tolkar forskarna som fotspår och skriver att öarnas likhet med sådana är "slående". När jag emellertid tittar från båten - och även på sjökortet - får jag koppla på all min inlevelseförmåga för att se detta. De etymologiska argumenten om ordets ursprung och utveckling verkar dock övertygande.

Ett ståligt namn är **Borgen** som givits till en holme som sluttar i avsatser som en trappa. En fiskare påpekade för mig att ön är en av de första man träffar på när man kommer utifrån havet, och man kunde tänka sig den som en slags fästning i inloppet till skärgården.

Ett sista exempel på hur holmens form liknas vid något är ön **Slängerumpan**. Namnet kommer av en rumpa, en svans, som slänger, rör sig i bukten. Ön är slingrig med utstickande uddar.

Bergets färg

Förutom bergets form känns öar igen på dess färg om den är något avvikande från omkringliggande holmar och skär. Färger som återkommer är svart, gul och grå. När det gäller svart så rör det sig oftast om små, låga skär som regelbundet överspolas av vattnet. De blir då ingroddav av alger och ser mörkare ut. Så är fallet med **Svarte syster**.

Gule näsa är en udde som sticker ut från Norra Fotstillen. Den är överväxt med gul moss.

Stora och **Lilla Holmen** grå utgör tillsammans **Gråholmarna** och ligger i ögruppen Norra Väderöarna. Gråholmarnas berggrund är diorit som är mörkare än de kringliggande öarnas gnejs.

En färg som förekommer mer sällan är blå. Anledningen är att det löper ett band av bergarten rombporfyr genom kustbandet i nord-sydlig riktning. Den går bland annat över Valön och kallas där **Blåberget**.

I namnet **Målarklätten** är betydelsen *den målade klätten*. Klätt är ett vanligt efterled som är bohuslänskans motsvarighet till rikssvenskans klint, alltså en rundad bergshöjd. Målningen består av vit spillning efter storskarvar, dialektens ålekråkor.

Havets natur och vindens läten

För att finna vägen på sjön vid dålig sikt kunde fiskaren lyssna sig fram. **Urskär** (eller **Urholmen**) kan vara ett exempel på detta. Innebörden uppges vara *ula* som betyder *yla*, *tjuta* och som här syftar på vinden eller vattnets läte.

Seglarna uppmärksammade ställen där vattnet var strömt eller tvärtom särskilt lugnt. **Dysteskär** sägs komma av det norska dialektordet *dysta* eller det danska *dyste* som betyder stänka. Här passar det in med vattnets rykande skum vid skäret.

Strömskotten ingår i en grupp med grund som kallas **Skottarna**. Just runt Strömskotten är vattnet strömt.

Så har vi **Pissesundet**. Stubelius uppger att "man vid stark sjögång från öppna sjön kunde styra in i sundet och där låta sitt vatten, vilket annars är svårt i hög sjö".

Fisket

Fiskevatten, bra eller dåliga, olika fiskeredskap samt sillperioderna har naturligt nog givit namn åt platser i skärgården.

Fångskär åsyftar gott fiske, med det fornvästnordiska ordet *fang*, på svenska *fång* som betyder *fående*, *fångst*, *vinst*.

Dess motsats är **Svälten**, ett skär inte så långt från Fångskär. Här är istället fisket dåligt.

Makrillskär bland **Södra Väderöarna**, **Hummerskären**, **Stora** och **Lilla Torskeskär**, **Sillebukten** och **Ulkerännan** talar om vad fisket bestått av. Ulk avser här marulken.

Fiskeredskapet *vad* är nät som omsluter och stänger in fisken som en påse. Man torkade sina vadar på bland annat **Vadholmarna**. I Fjällbacka lade fiskarna ut näten på **Vadhällan** och satt där och lagade dem och sydde ihop dem till större stycken.

Alla dessa namn karakteriserar platserna. Jämförande namn finns också, till exempel **Åltinan**, som är en långsmal vik och **Rockan**, ett litet skär som till formen liknar en rocka.

Under sillperioderna byggde man trankokerier på flera öar och viken där de låg kallas ofta för **Trankoket**. Namnet finns bland annat på Kalvö, Korsö och Fläskö. Trankoket på Fläskö härrör från 1500-talets sillfiske. Dyngön ligger mitt emot och där finns en plats som heter **Skrålby**. Man ropade (skrålade) därifrån över till Fläskö och till trankokeriet. Vid kokningen fick man över det dyga avfallet trangrums.

År 1708 kom en bestämmelse att man skulle stänga av lämpliga vikar för att där tömma trangrumset. **Gorrvik** (**Gårvik**) på Valön har fått sitt namn efter detta, då dialektordet *gorr*, *går*, betyder *smuts*, *dy*, *sillgrums*.

SillWWWen gick ända in till stränderna och man kunde kasta ut vadar från land, *landvadar*, och hala in. Sådana fanns bland annat på halvön Veddö. Där finns en berghäll som kallas för **Tiggarehällen**. Namnet härrör från att de som inte hade egna vadar eller båtar att hämta sill med, tiggde sill där.

Skeppsfarten

Ursprunget till önamnet **Vedhomen** är omdiskuterat. Tvärsöver ett smalt sund ligger **Skutholmen** och **Hamnholmen**. Dessa öar utgör tillsammans med Vedholmen goda hamnmöjligheter. De låg vid den stora segelleden, och var natthamnar för långtrafikens fartyg mellan Norge och kontinenten. De tre strömmar som seglarna utnyttjade för att komma framåt möts just vid Vedholmen. Den tolkning som forskarna stannat vid hänger ihop med de holländska fartyg som under medeltiden utnyttjade hamnarna. De förde hem trävirke och trävaror i lasten. Fornvästnordiskans *viðr* betyder bland annat trävirke, trälast.

Olyckor till sjöss har lämnat spår i namngivningen. **Peacocksviken** på Korsö heter så efter den engelska briggen Peacock som havererade där 1875. **Ryssebukten** har sitt namn efter en rysk skonare som 1912 drev in på platsen efter att ha förolyckats i dimma. Bengt Kahlman berättade för mig att båten var lastad med orostat kaffe och att folk i Fjällbacka som aldrig sett kaffe på det viset, trodde det var spannmål och man provade att koka gröt på det. **Tyskerhålet** och **Skottarna** berättar om andra förlisningar.

Namn på stränder och skär vittnar om last och vrakgods som flutit iland. **Vrakebogen** (=bukten) på Slångerumpan är en "gammal god vrakstrand". På **Tegelpotholmen** bland Norra Väderöarna sägs en skuta lastad med tegelpottor ha strandat, och man har där hittat tegelgods. En populär last var nog den som gav upphov till namnen **Brännvinshålet** och **Konjaksholmen**.

Djur

Husdjur gick på bete på de öar där det växte något. På **Kalvö** hölls bland annat kalvar i bete, och ön har troligen sitt namn därefter. Ordet kalv används i skärgårdsnamn även för att beteckna en mindre holme intill en större ö, men det gäller inte för detta Kalvö.

Hästudden på Valön, uppges vara det bästa stället att ta i land hästar från prämar för bete på ön och i **Nötebukten** på Fläskö finns en strand med bete för nötkreatur. Får heter på dialekten *sö*, och på **Södholmen** hade man dem på bete under sommaren.

Namn på husdjur finns också bland de jämförande namnen men det krävs ofta en livlig fantasi för att se det som namngivaren sett. Eller vad sägs om namnet **Hästvam** som liknar ön vid en hästmage? Det är betydligt vanligare att man liknar öarna vid *ryggar*. Exempel på detta är **Getryggen**, **Sandryggen** och **Djupryggen** vilka visar att *ryggen* kan kombineras med andra förled som betecknar annat som utmärker öarna såsom förekomsten av sand och djupt vatten. **Hästarna** är en grupp skär och **Hästeklonken** ett litet skär intill dem. Tre andra skär intill varandra bär namnen **Hunden**, **Bickjan** och **Valpen** där *bickjan* är dialektalt för *tik*.

Vilda djur finns i namnen **Stora** och **Lilla Gråbenskär** och **Stora** och **Lilla Björnen**. Det rör sig här om jämförande namn. Namnet **Valön** tror man också bygger på en liknelse med en val. Detta önamn tolkas ibland med *vale* som betyder *kummel för vårdkasar*. Vårdkasar var eldar som tändes för att tala om att fiendskepp var på väg. Denna tolkning är riktig för Valeskären bland

Norra Väderöarna men i fallet med Valön tror man att det rör sig om djuret val. När det gäller tolkningen av namnet **Hjärterön** är man osäker på om det rör sig om en liknelse med ett hjärta eller en hjort, eller om hjortar funnits på ön. Fornvästnordiskans *hjartar*, genitiv singular av *hjortr*, skulle betyda hjortens ö. Ön är tämligen rik på växtlighet, så hjortar skulle ha kunnat få bete där.

Olika fåglar finns också representerade bland skärgårdsnamnen. På **Örnholmen** fanns förr ett örnbo och **Gåsön** heter så efter förekomsten av sädgåsen, grågåsen och gravanden, på dialekt *ringgås*. Ejderhona heter på dialekt *är* och har givit namn åt Ärholmen bland Norra Väderöarna. Mitttemot ligger **Ramnö** där det förr fanns korpar, som på fornvästnordiska heter *hrafn*.

Nordre, **Mellome** och **Lille Testholmen** har sina namn efter tobisgrisslan, på dialekt *teste*.

Fiskmås kallas för *måk* och ordet finns i **Stora** och **Lilla Måskholmen**. Skär jämförs även med fåglar. Så är fallet med **Stora** och **Lilla Korpen**, två skär bland Södra Väderöarna som är "svarta som korpar". Ytterligare ett exempel är **Tärneskär** som liknas vid en fisktärna (Norra Väderöarna).

Träd och växter

Stora och **Lilla Enerskär** strax utanför Fjällbacka har fått sina namn från enebusken och *vir* som i **Stora** och **Lilla Virholmen** betyder vide. På **Rågö** växer strandråg. Ljung, som användes som foder till får, finns i namnet **Lyngö**. **Lökholmen** och **Porsholmen** hittar jag inte i källorna, men i tolkningar av öarna kring Tjörn rör det sig om gräslök respektive pors. **Bringebärsholmen**, slutligen, kommer av det norska ordet för hallon. Ordet finns också i dialektalt i bohuslänskan.

Och namngivningen fortsätter

Människor har namngivit sin omgivning och samtidigt lämnat spår till efterföljande generationer om sina förehavanden. Den slutgiltiga versionen är dock inte skriven, utan öar och skär döps ännu i vår tid. Fjällbacka-Bladet, rapporterade följande händelse i nr 56, juni 1984.

Riber Henrysson, som då var en del av blomsteraffären, körde i början av 1980-talet, med sin båt rätt på en "böe" i västra hamnen (Rockan) på Storö Väderöarna. Detta hände på midsommarafton och de församlade midsommarfirarna, som satt på berget och tittade, döpte snabbt skäret till Ribers grund! ■

KÄLLOR

- Lindroth, Hjalmar, *Kust- och skärgårdsnamn i Göteborgs och Bohus län 1. Sjökortet Tjörn*. Skrifter utgivna av Institutet för ortnamns- och dialektforskning vid göteborgs Högskola 3, Göteborg 1922.
- Lindroth, Hjalmar, *Namnforskningar bland västkustens öar och skär*. Populärt vetenskapliga föreläsningar vid Göteborgs Högskola Ny följd 19, Stockholm 1921.
- *Ortnamnen i Göteborgs och Bohus län, del XVI, ortnamnen i Kville Härad*. Utgiven av Institutet för ortnamns- och dialektforskning vid Göteborgs Högskola, Göteborg 1945.
- Stubelius, Sverker, *Fjällbacka*. Göteborg 1940.

Ytong på Tången

"med en skyddad vik där sjöflygplan kan landa"

Text: Clas Collin

Foto: Familjen Carlén, Hembygdsarkivet, Clas Collin & Annika Torevi

Längst söderut i Fjällbacka, vid Tångakilens västra strand med utsikt mot Skeppstad, ligger ett par stora, välhållna, gula hus. Du går ner mot idrottsplatsen och tar den lilla grusvägen med hjulspår till höger, runt träningsplanen. Så småningom kommer du till en vägbom och en skylt om privat område. Därifrån är det upp till din egen tolkning av allemansrätten hur mycket du ser.W

Bild: Hitta.se

1. Sommarhusen på östsidan och sydspetsen. 2. Semesteranläggningen västerut.

De här, numera norskägda, sommarhusen har en spännande historia. De kallas för "Ytongs semesteranläggning", men det stämmer inte riktigt. Fast ändå nästan.

Det finns inte längre så många som kan reda ut begreppen och berätta historien, men Sven Carlén kan. Numera deltidsbor han i en lägenhet i Fjällbackabrisen. Men fler än trettio somrar tillbringade han ute på Tången, som Fjällbackas sydligaste udde heter.

Vilken är din koppling till Ytong-koncernen?

– Min farfar Carl August startade och ägde koncernen fram till 1960. Min pappa Bertil och hans bror Erik ledde den sedan fram till 1986. Själv arbetade jag i mer än trettio år i koncernen, bl a som chef för fabriken i Yxhult och disponent för fabriken i Falköping.

Det är några mil mellan Yxhult utanför Kumla och Fjällbacka. Hur kommer det sig att Ytong-koncernen hade en semesteranläggning här?

– Efter andra världskriget var rysskräcken stor i Sverige. Finland hade förlorat fortsättningskriget. Estland, Lettland och Litauen hade införlivats i Sovjetunionen. Hela östra Europa var ockuperat, inklusive östra Tyskland. Det fanns en rädsla för att även Sverige var hotat.

– Min pappa hade kontakt med en person i Örebro som också funderade på hur man skulle skydda sin familj. Han ägde ett sjöflygplan med plats för sex personer. Så pappa gav en medarbetare i uppdrag att åka till Bohuslän för att hitta en skyddad vik med berg på båda sidor, där ett sjöflygplan kunde landa. Och med en fastighet som var till salu.

Sven Carlén utanför sin lägenhet i Fjällbackabrisen.

– Efter en del sökande hittade han den perfekta viken, innanför halvön Tången, längst söderut i Fjällbacka. Där köpte pappa 50 000 kvadratmeter med ett torp och en liten lagård för 25 000 kr och byggde om det till semesterhus. 1947 blev alltså min första sommar i Fjällbacka, då var jag 11 år gammal.

Familjen Carléns sommarhus på östra sidan av Tången-udden på 1950-talet.

Hur såg evakueringsplanen ut?

– Om Stalin fortsatte västerut hade pappa skrivit en överenskommelse med sin kontakt: denne skulle flyga med sina två

familjemedlemmar från Örebro till Fjällbacka, landa vid sommarstugan, hämta upp mig, min bror och pappa och sedan fortsätta till England. Där hade Ytongkoncernen redan affärskontakter. Om vi måste lämna snabbt fanns det i många år ett skrin med värdesaker, en uppsättning pass och en summa engelska pund gömda under en sten i en skrev i berget nere vid vår brygga!

Ett liknande plan ligger startklart i Hjälmarens.

Så det här var alltså starten av Ytongs semesteranläggning? I Fjällbacka-Bladet december 1970 hittade jag en bild från Skeppstad med bildtexten "I bakgrunden över fjorden Ytongbolagens semesterbostad."

– Nej, husen som vetter mot Skeppstad har aldrig varit någon semesteranläggning. De var vårt privata sommarboende ända fram till åttiotalet, när de såldes. Men på sextioalet köpte Ytong en annan fastighet, på västsidan av halvön, söder om campingplatsen. Dit fick Ytongs tjänstemän både från Sverige, Tyskland och andra länder komma i tvåveckorsperioder.

– Där byggdes två hus så att två familjer kunde vara på plats samtidigt. Man fick anmäla sig till en särskild turlista, Ytong hade många hundra tjänstemän. Fick man inte plats ett år fick man vänta till nästa! För att hjälpa sommarfamiljerna anställde Ytong först Johan Åsberg, sedan Hugo Bruce och så småningom Ragnar Fjällström och Stig Tore Berg. De tog ut familjerna på havet för att fiska, körde ut dem till badplatser och hämtade på eftermiddagen.

Verksamheten fortsatte ända fram till slutet av åttiotalet, då semesteranläggningen såldes i samband med att Ytongkoncernen hade ekonomiska problem.

Så vad hände med familjens sommarhus in mot Skeppstad?

– 1983 dog min pappa Bertil och hans sonson Peter ärvde fastigheten som sedan såldes. Självt skaffade jag annat boende i Fjällbacka och har varit delårsboende här sedan dess, med Falköping som fast bas. Husen vid Tångekilen har jag inte besökt sedan åttiotalet.

Så nu vet vi varför Stalin och en grund vik fick en svensk världs-koncern att hamna i Fjällbacka. Om du tror att Ytong helt har lämnat samhället, så behöver du bara knacka på väggen när du handlar i fiskaffären nästa gång. Gedigen lättbetong. ■

Ett av flera Ytonghus i Fjällbacka. 1958-59 byggdes Fjällbackafiskarnas Andelsförenings nya lokal av lättbetongblock från Ytong. Brandsäkerhet var viktigt då den gamla byggnaden brann ner 19 oktober 1956. Den nya lokalen invigdes 5 mars 1960.

Sommarhusen och semesteranläggningen idag.

YTONG

Faktaruta:

Y från Yxhult, -tong från betong

Lättbetong uppfanns på KTH på 1920-talet och Yxhults Stenhuggeri utanför Kumla blev 1929 den första tillverkarer i världen. Lättbetong var energisnålt att framställa och värmeisolerande. Ett material både för Stockholms nya stadsdelar under 30- och 40-talen, efterkrigstidens sönderbombade Europa och Sveriges miljonprogram.

Yxhult ägdes av familjen Carlén och Carl August var den som ledde företaget och började med att köpa produktionsrätten för östra Östergötland och Närke.

Konkurrenter köptes, flera fabriker byggdes. Först i Sverige, men efter andra världskriget också i Europa och bl a i Japan, Kanada, Israel och Nordafrika.

På sextioalet var Ytong en global koncern med 5-6000 anställda och mer än 100 Ytongfabriker runtom i världen. Huvudkontoret låg fortfarande i Yxhult, nu med sönerna Erik och Bertil i ledningen. 1968 lanserade Ytong Mexitegel som blev det stora modematerialet för villafasader. Några år byggdes mer än varannan villa i Sverige i Mexitegel.

Men miljonprogrammet var färdigbyggt runt 1975, efterfrågan på byggmaterial rasade och nya byggmetoder konkurrerade. Familjen Carlén sålde i mitten av åttiotalet. 2004 gick Ytong i konkurs. Men varumärket lever fortfarande globalt, numera tyskt. Ingen svensk produktion av lättbetong finns kvar, men däremot fler än 350 fabriker runt om i världen, varan 63 bara i Tyskland.

Vem är mannen i rutig skjorta?

Text: Annika Torevi • **Foto:** Anders Torevi

I litterära sammanhang förekommer ofta rådet "gräv där du står" till aspirerande författare. Magnus Danielsons böcker är ett bevis på att det är mer än en floskel – efter ett långt yrkesliv och drygt 40 år i bygden finns det väldigt många lokala händelser och egna upplevelser att ösa inspiration ur.

Magnus bor några kilometer för långt norrut för att ingå i Fjällbacka-Bladets bevakningsområde, men nu har han haft den goda smaken att involvera Fjällbacka i sin senaste bok och då finns naturligtvis anledning att presentera författaren för våra läsare.

Berätta om din bakgrund och din anknytning till Kämpersvik?

– Jag är uppvuxen i Falköping och studerade till civilingenjör på Chalmers maskintekniska linje. I Göteborg träffade jag min fru Ewa Grahn från Kämpersvik. När vi fick barn flyttade vi till Kämpersvik och jag började arbeta på Volvofabriken i Tanumshede. Fyra år senare började jag pendla till Uddevalla och började arbeta med utveckling av produktionsutrustningar, förpackningsmaskiner och robot-system. Jag har drivit egna företag i den branschen, bland annat Scomber System i Fjällbacka.

Har du alltid skrivit – eller är det en gammal dröm som realiserades med boken "Mannen i rutig skjorta"?

– Jag har alltid gillat att skriva. Som ung drömde jag om att bli författare och försökte skriva romaner. Som vuxen har jag förutom i jobbet skrivit artiklar om framför allt orientering, som har varit mitt stora fritidsintresse. Jag var marknadsansvarig för VM i Strömstad-Tanum 2016. Efter det

Den 7 november var Magnus inbjuden till Fjällbacka Biblioteks författarkväll.

föll bitarna till "Mannen i rutig skjorta" på plats, det är en roman i kategorin "lågspänning". Den var tänkt att bli lite självbiografisk men är knappast det, även om många av händelserna är självupplevda. Äntligen blev drömmen sann!

Har du skrivarylan hemma?

– Ja, men jag kan också skriva på bussen, tåget, i bilen – om jag inte kör – medan jag väntar på bilverkstaden och framför TV:n. Emellanåt är inte största utmaningen att skriva, det är att komma på en boktitel.

Hur ser författarlivet ut, på Instagram ser det ut som att du jobbar ganska hårt?

– Jag skriver rätt mycket, ungefär på halvtid och arbetar halvtid som konsult. Egentligen är jag pensionär (född 1955) men både att skriva och arbeta med det vanliga är väldigt roligt. Jag ger ut mina böcker på hybridförlag, så jag sköter också marknadsföring och försäljning av böckerna. Nu skriver jag på nästa bok som beräknas komma ut före midsommar 2025.

Årets bok, *Pensionat Solviken - Rumsförmedling*, är författarens fjärde efter *Mannen i rutig skjorta*, *Togos sista elefant* och *Egon Nils-sons bästa affär* (de finns även som ljudbok). Alla utspelar sig i samma "värld" men är fristående, förutom *Togos sista elefant* som är en fortsättning på *Mannen i rutig skjorta*, men man kan ändå läsa den fristående. ■

Bokanmälan

Pensionat Solviken - Rumsförmedling

Magnus Danielson – Storify Publishing

 Annika Torevi

Enligt Magnus Danielson skriver han om "vanliga människor som råkar ut för ovanliga saker". För mig, som länge stört mig på det orealistiska antalet nedgångna mordutredare hos andra författare, har boken pluspoäng redan innan jag börjat läsa. Eftersom detta är en pusseldeckare vill jag inte spoila för någon och avslöja allt om handlingen, men vi är i 60-talets idylliska Kämpersvik. Verklighetens Pensionat Solviken drevs av Magnus svärmor och

Magnus och hans fru bor i huset som utgör navet i berättelsen om skepparen Joel Hansson, hans familj, deras närmaste och Vera, en flykting från kalla krigets Östtyskland.

Som läsare får jag en stark känsla av att karaktärerna funnits på riktigt, kanske är det för att författaren är sparsam med beskrivningar - det är min egen fantasi som ger dem ansikten och uttryck.

Före midsommar 2025 får vi se vad Magnus Danielson har hittat på i nästa bok. ■

Bokanmälan

Viva España

Åsa Hellberg – Bokförlaget Forum

 Annika Torevi

Den uppmärksamme läsaren av Fjällbacka-Bladets bokanmärningar har säkert upptäckt att det numera kommer en bok av Åsa Hellberg varje halvår. Jag vet ingen annan författare som skriver så flitigt.

Viva España är den andra boken, den första hette *España, por favor*, om Lotta, Mia och Noora som flyttar till Spanien i hopp om att få "viva la vida" på ålderns annalkande höst.

Tyvärr vill själva LIVET inte riktigt lämna dem ifred med vin och njutning; närstående dör, arv dyker oväntat upp, nya idéer föds (och barn också, för den delen), en musikal blir till, känslorna svallar och alltsammans kräver att de fattar nya beslut. Berättandet går i samma tempo och med samma humor som är Åsa Hellbergs signum när hon skriver feelgood.

Viva España kommer ut 3 januari 2025. ■

Bokanmälan

Silbojokk

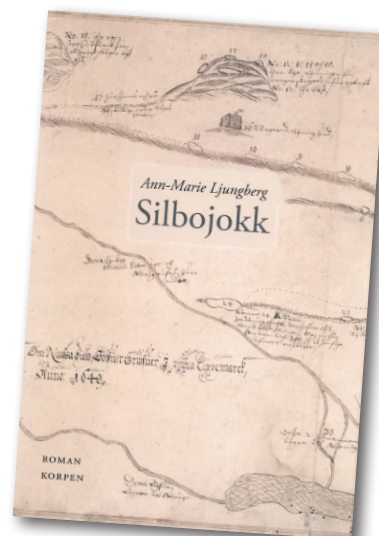
Ann-Marie Ljungberg – Bokförlaget Korpen

 Annika Torevi

Ann-Marie Ljungberg är sedan många år delårsboende på Hästvam tillsammans med maken Björn Sandmark. En röd tråd i Ann-Maries författarskap är *angelägenheten*. Hennes texter och berättelser är inte fantasier, de bär budskap förankrade i historien som blir broar till samtiden. Den senaste boken, *Silbojokk*, är inget undantag, tvärtom.

Året är 1659. Resan går från förvirringen på slagfältet efter att kriget mot danskarna tagit slut, till den nya staden Piteå, vidare mot Nasagruvan en bit från byn Silbojokk, nära norska

gränsen. Vi följer korporal Isak Eskildson, utskickad på uppdrag av Piteås starke män, skidar genom en snövit värld som utgör en skarp kontrast till det som utspelar sig inom honom – det posttraumatiska stressyndromets svarta, kompakta mörker. Språket i romanen förstärker berättelsen, det är norrbottniskt fåordigt, konkret, drabbande. Bron till nutiden är påminnelsen om att miljoner soldater kommer drabbas av samma mörker, om de överlever kriget i Ukraina, Gaza eller Sudan. ■

På tur med Bohuslän – ångbåten, alltså!

Text: Lars Kahlman

Foto: Christian Grau, Yvonne Höjer, Jörgen Nilsson & Hembygdsarkivet

Bohuslän vid Planarna sommaren 2024.

I somras kunde man i Fjällbacka skärgård återuppleva gamla tiders ångbåtsfärder längs kusten. Det var ångaren Bohuslän som, över helgen 12–14 juli, kom på tillfälligt besök från Göteborg. Den som ville kunde antingen åka från Kungshamn till Fjällbacka, ta en tur i Fjällbacka skärgård eller åka härifrån till Kungshamn.

Själv åkte jag och flera andra entusiastiska fjällbackabor turen söderut via Hamburgsund, Valö huvud, Bovallstrand, Hunnebostrand, Sotenkanalen och ned till Örn. Där blåste ångvislan, Bohuslän vände och gick upp till Kungshamn. Allt under ätandet av en god räkmacka, drickande båtens ångbåtsöl "Bohuslän" och smaskande på en god kaka till efterrätt. Väl framme i Kungshamn blev det natthärbärge för båten och för fjällbackaborna en bussresa hem.

Turen gav naturligtvis en fin resa genom skärgården söderut. Men som maskiningenjör kunde jag inte låta bli att besöka maskinrummet där det fanns en ångmaskin i storformat i aktion. Det var något annat än barndomens ångmaskiner som gick på meta-tabletter! I Bohusläns fall produceras ångan i en skotsk sjöång-

panna, koleldad förut, men till allas lättnad nu utbytt mot oljeeldning som matar in ångan i en 3-cylindrig tripplexpansionsmaskin.

Maskinen ger ut 700 indikerade hk (515 kW) vid ett varvtal cirka 100 rpm. Av detta får man ut en maxfart på 11 knop för Bohuslän.

För den som undrar så betyder en tripplexpansionsmaskin att ånga leds först in i en cylinder där den får expandera för att sedan gå in i ytterligare en cylinder, som är större, och där expandera ytterligare. Slutligen går ångan in i en sista cylinder där den expanderar en sista gång.

Det är en skön syn att se all glänsande mässing som används i de olika detaljerna till ångmaskinen och speciellt att få se en gammaldags maskintelegraf.

Signaler från bryggan kommer ned till maskinrummet som konfirmerar upp till bryggan. Här kände man sig nästan förflyttad till Tintins värld och man väntade på att kapten Haddock plötsligt skulle börja signalera livligt till maskinrummet...

Ångbåtar var länge en naturlig del av transportsystemet på västkusten. Man kunde resa med dem via reguljära turer från mitten av 1800-talet till slutet av 1950-talet. Intressant är att redan på 1800-talet var det ofta semesterresor som lockade och skribenten "Skritten Rienzo" kunde rapportera om detta i Fäderneslandet den 3 juli, 1857: "Ifrån Göteborg till Fjällbacka, cirka 20 sjömil*, kommer man med ångbåt på 8 timmar; ... för att härifrån göra en fotmarsch genom Bohusläns skogar och bese de genom Holmbergs "Bohusläns Beskrifning" omtalade fornlemningar, såsom "dyrhus" (dös), hållristningar, bautastenar mm".

Vad för ångbåt som skribenten syftar på är lite oklart då man vid tiden erbjöd både propellerångfartyg, jernångs-skonert och ångfartyg på de olika rutterna längs kusten.

I början var det turer mest på sommaren men 1870-talet gick vinterturer från Göteborg upp till Fredrikshald (Halden). Och i slutet av 1800-talet gick reguljära turer från Göteborg till Kristiania (Oslo) med stopp i Fjällbacka, alternativt ute på Florö eller Fläskö - en tur som ångbåten Göteborg trafikerade för Ångbåts AB Bohuslänska Kusten med säte i Uddevalla. Uddevallarederiet ägde under 1920-talet 16 fartyg som trafikerade västkusten från Göteborg till Oslo.

Ångbåten Göteborg var känd för sina äventyrliga resor, till exempel somnade rorsmannen under en resa 1896 och fick båten att gå i cirklar i Oslofjorden innan den körde upp på en långgrund strand. 1904 orsakade hon ett massdopp i Fjällbacka. Man hade inte lagt loss förtöjningarna när man åkte i väg så hela ångbåtsbryggan med åskådare drogs ned i vattnet. Ingen skadades, tack och lov, men många blev blöta. Värre var det några år senare då Göteborg klöv en mindre bogserbåt i Oslofjorden mitt i natten och elva personer omkom.

Göteborg på väg till Ångbåtsbryggan vid torget.

Ångbåten Göteborg har lagt till vid "Planarne" som området vid stora kajen kallades förr.

1972 kom Skaftö hembygdsförening till Fjällbacka för besök på Nestorsgården och Hembygdsarkivets utställning i församlingshemmet.

Sommarens färd med ångaren Bohuslän blev problemfri och den frivilliga besättningen skötte sig exemplariskt. Vi får hoppas det blir ett återbesök nästa säsong så man åter igen kan få sig en ångbåtsöl och en räkmacka. ■

Övrig fakta – Ångaren Bohuslän

Byggd 1913 på Eriksbergs Mekaniska Verkstad, Göteborg.
Längd 43,1 m, **Bredd** 7,4 m, **Bruttodräktighet** 304 ton,
Djupgående 3 m. Köptes av 100 entusiaster 1965 från en skrothandlare då hon skulle huggas upp. Idag är det 1100 entusiaster i Sällskapet Ångbåten. Hon är K-märkt och klassad som traditionsfartyg. Mer info på: steamboat.se

* En gammal svensk sjömil var 7400 m. Idag är en sjömil 1852 m, så med dagens enhet skulle det skrivits 80 sjömil.

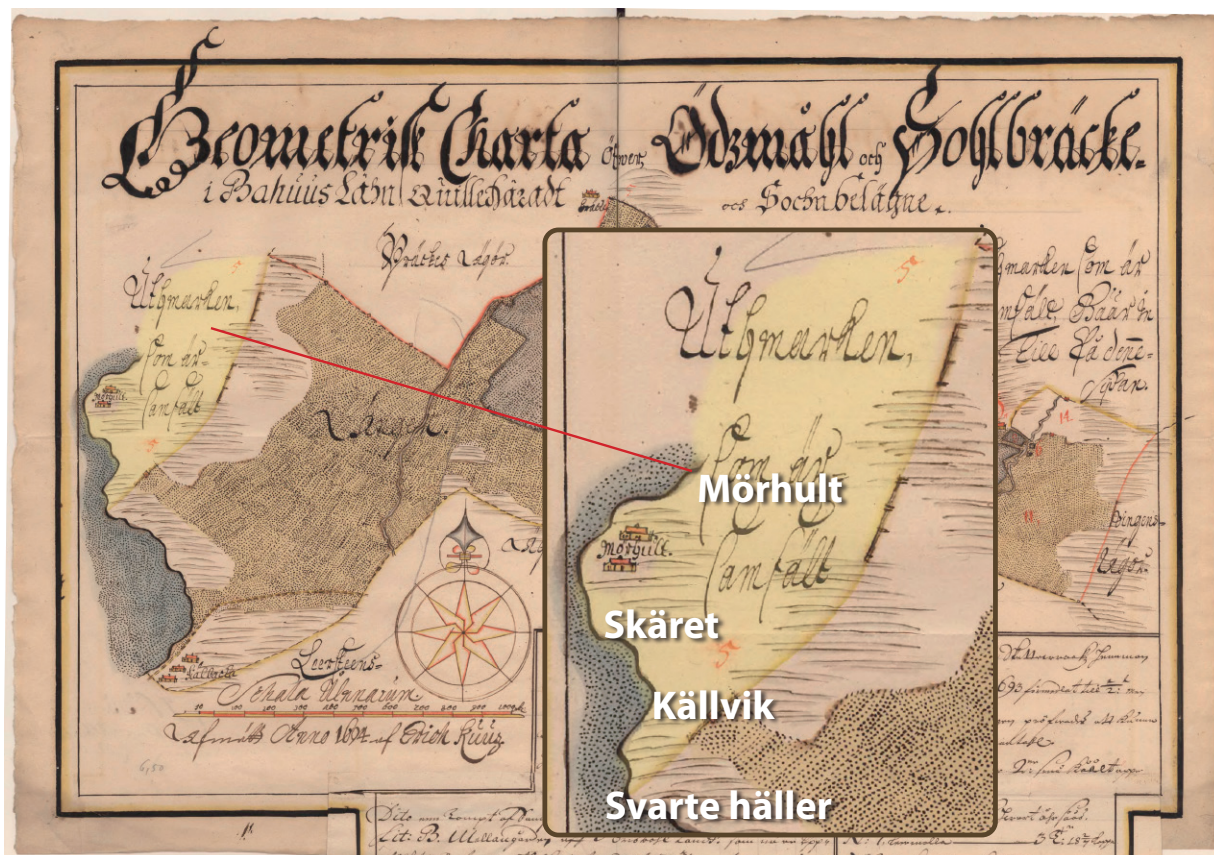

MÖRHULT

porten till världsarvet

Text: Anders Torevi • **Foto:** Emil Almqvist 1909, Hembygdsarkivet & Bohusläns Museum

Erich Knuus karta över Ödsmål från 1694 med markområdet Mörhult markerat.

Idag är Mörhult den "norra förorten" till Fjällbacka. Så har det dock inte alltid varit. Mörhult var förr ett eget samhälle, beläget på ett landområde som ägdes av skattehemmanen Bräcke Nedre, Råröd, Åsleröd, Backa Norr, Nordby och Kärill. Området sträckte sig (strandlinjen) från insidan av bron över Anräsälven till piren i Källvik.

När vägen utmed stranden mellan kajen i Fjällbacka och landsvägen norrut (Norra Hamngatan) byggdes, sprängdes ett stort stycke berg bort i kurvan där piren idag ligger. Berget var en slät, sluttande häll ut i havet som användes för att tjära bomullsnät och

vadar. Hällens rosa granit var därför helt svart och berget kallades "Svarte häller".

I öster sträckte sig området över Mörhults Moar (gravfältet i Mörhultsskogen), Källvikshöjden, Rabekullen och Källvik.

Fram till slutet av 1800-talet fanns inga hus mellan Skäret och Trappgatan i södra änden av stora kajen.

Fjällbacka Municipalsamhälle köpte markområdet 1930, mest för att få tillgång till stenutskeppning vid den djupare kajen vid Skäret.

Mörhult blev nu en del av Fjällbacka och fick snällt acceptera vad municipalfullmäktige beslutade.

Mörhult 1909

ingen bro över älven och öde mark in mot Fjällbacka

- Vid sekelskiftet 1600/1700 fanns i Mörhult 2 hus.
- Vid sekelskiftet 1700/1800 fanns i Mörhult 5 hus
- Vid sekelskiftet 1800/1900 fanns i Mörhult 26 hus, därtill kom 6 hus i Källvik.

Anråsälven nu – "Anråsfjorden" då

I Mörhult rinner Anråsälven ut. Älven sträcker sig in i landet över Anrås och Tanumshede och var förr en viktig inseglsled till bl.a. den utgrävda vikingaboplatsen vid Stora Anrås (vikingatiden: 800-1050 e.kr.) och till bronsålderns hällristningar i området kring Vitlycke och Tanumshede (bronsåldern: 1700-300 f.kr.).

Vattennivån var på vikingatiden cirka 5 meter över nuvarande nivå och på bronsåldern var den hela 20-25 meter över nuvarande nivå. Dalen in i landet där älven nu går var alltså en djup inseglsfjord. Finns det några formlämningar runt och i Mörhult?

STENÅLDERN

De äldsta fynden på mänsklig närvaro i Mörhult gjordes på boplatsen intill gravfältet på Mörhults Moar. Boplatsen är daterad till mellan-neolitisk tid (3300-2350 f.kr.). Fynden är skärvor, splitter och delar av arbetad flinta så här har det tillverkats redskap av den vassa stenen. Denna tidsperiod innehåller bl.a. gropkeramiska kulturen (3200-2300 f.kr.) som längs kuster och stora sjöar utgjorde en jägar-samlarkultur samt stridsyxekulturen (2900-2800 f.kr.) med fynd av fint arbetade redskap av flinta.

BRONSÅLDERN

Ett 40-tal gravrösen på toppen av många öar kring Fjällbackafjorden ger oss en bild av områdets betydelse då det inte var de fattiga som begravdes på detta sätt.

Flera rösen återfinns i området kring Mörhult. Ett hittar vi på Långöns topp, kallad Rösekullen. På Långö ligger ytterligare två rösen längre österut mot väg 163. Vidare hittar vi fyra rösen på höga delar av Stora Köttö och ett på toppen av Kråkholmen. Under Mörhultsberget. På nordvästra sidan, helt ner till bebyggelsen, finns ett röse vilket var mycket större innan man, i okunskap om fornminnen, på 1800-talet började bygga murar och fylla ut strandlinjen av sten från röset.

Tidigt begravde man hela kroppar i stenkistor (en grop i berget som täckts av en stenhäll) medan man under senare delen av bronsåldern brände sina lik och satte in urnor med brända ben i rösen. Det är inte ovanligt att hitta båda varianterna i samma röse.

Några värdefulla fynd har inte gjorts i de rösen som blivit utgrävda och man utgår från att alla med säkerhet någon gång blivit plundrade. Gemensamt för alla rösen i Bohuslän är att de har fri utsikt över havet.

Sedan finns det mängder med rösen, stensättningar, boplatser och hållristningar utmed älvens sträckning mot Tanumshede. Runstenen som står vid Tanums kyrka är tex funnen i Kalleby.

JÄRNÅLDERN

Gravfälten vid Mörhults Moar och de små stensättningarna

vid Källvikshöjden är från yngre järnåldern omkring år 0-500 e.kr. På Mörhults Moar finns 22 gravar. Här har man kunnat se 12 resta stenar och 10 runda stensättningar. Det är så kallade *kämpagravar* och de resta stenarna kan antingen markera gravar eller vara till minne av en person.

Flera av stensättningarna på Mörhults Moar ligger inom en ring av resta stenar. Nu syns detta inte alltid då stenar fallit ner och inte får resas upp. Två av gravarna här grävdes ut sent 1800-tal och man hittade som väntat endast urnor med brända ben. Ytterligare en dokumentation skedde på 1980-talet. På järnåldern brände man sina döda och det mesta av tillverkade järnföremål har rostat sönder.

Det finns även två mindre stensättningar (cirklar) på Källvikshöjden. Cirklarna lär betyda att det är familjegravar. Det var från början sex gravar här men flera blev sönderkörda av stenkörning från stenbrottet intill. De undersöktes på 60-talet och man hittade bl a benbitar i en och krukskärvor i en annan.

Från denna tid kommer även den tre meter höga gravhögen i Källvik vid uppfarten till Källvikshöjden. Där fanns även en andra, lite mindre gravhög men den utjämnades i början av 1900-talet för att bli vägggrus. Den mindre hade en s k fotboja av lagda rullstenar. Där finns/fanns även två resta gravstenar vilka helt eller delvis är överväxta av mossa och gräs.

Utgrävning av Mörhults Moar på 1980-talet och stensättningarna vid Källvikshöjden 2024. Båda gravområdena är från yngre järnåldern och cirka 1500 år gamla.

VIKINGATIDEN

Vikingarna lämnade få spår efter sig. Trä och järn förgås i jorden men arkeologer från Bohusläns museum har tex vid Stora Anrås under utgrävningar hittat kulturlager med benrester i de djupaste lagren som kan kol 14-dateras till 970-1050 e.kr vilket ger oss vikingatid. Vattenståndet i Anråsälven var cirka 5 meter högre än idag, byn vid Stora Anrås låg skyddat inne i en lång fjord med insegling via Mörhult. På samma plats kunde arkeologerna konstatera att det varit boplatser under lång tid.

Arkeologisk provgrävningsschakt på Stora Anrås 2009.

Resterna av fyra hus kunde identifieras i utgrävningsschaktet. Två av dessa kan ha varit boningshus, ett troligen från romersk järnålder och ett från vendel- (550-800 e.kr) eller vikingatid (800-1050 e.kr). På boplatserna fanns även olika gropar, härdar, kokgropar och ugnar.

Sländtrissor för spinning av garn, från vikingatidens Anrås.

Även smide har förekommit på platsen. Bland fyndmaterialet fanns keramik, bränt och obränt ben, järn och bränd lera. Under

den tid gården fanns här förändrades det omgivande landskapet. En tidigare fjord förvandlades långsamt till ett vattendrag med strandängar. Bland benmaterialet fanns tecken på att husdjur som får eller get och nöt funnits på gården. Förekomsten av ben av säl, sjöfågel och sillval visar att även kusten utnyttjades.

Lantmätare Fredrik Sixtus karta från 1687.

Vi avslutar med första kartan över Fjällbacka och Mörhult. 1687 fanns det inga skattehemman vare sig i Fjällbacka eller Mörhult, här fanns bara strandsittare. Däremot fanns ett skattehemman i Bräcke och tre i Lersten och Ödsmål.

Strandsittarna fick arrendera en bit strand från jordägarna eller så bosatte de sig bara på marken med jordägarnas goda minne. Kanske var det drängar från gårdarna i området som blivit duktiga på att fiska och markägarens tillåtelse fick sätta upp en stuga. ■

Källor:

Blandade texter från Holger Benettsson.

Vikingatida lämningar i Stora Anrås - Bohusläns museum 2010:21

Köddörännet

Text: Anna-Lena Schub • **Foto:** Johanna Schub & Anders Wejrot

En idé som väcktes i goda vänners lag och som första året hade fem glada deltagare, har nu blivit till en tradition! Köddörännet, som den 8 september gick av stapeln för åttonde året i rad, samlade i år 24 glada tjejer som fick en härlig aktivitetsdag tillsammans.

– Man borde ha en dag med olika aktiviteter för bara tjejer, utan att det behöver vara tävling
– Ja, vi får väl ordna något då – kanske en triathlon, paddla, simma, springa?
– Men cykla är också kull!

Ja, ungefär så där lät det kanske när vi satt hemma hos Kahlman-Torstenssons i Mörhult på försommaren 2017. Men dagen måste ju ha ett namn också? Jag tror det var Annelie som tittade ut genom fönstret och sa – Köddörännet kan det väl heta? Och så blev det.

Första året körde vi en testomgång med paddling, ö-lufs, simning och cykling, givetvis med Köddö som målet för dagen. Det var kallt i vattnet och maneter, så vi använde våtdräkter vi letat fram. Dessa var kanske inte riktigt avsedda för simning visade det sig, några av oss fick kämpa lite extra med den grenen! Men alla tog sig iland igen, och efter en härlig cykeltur i lite blandad terräng avslutades dagen med bubbel hos 2sea4you på Richters.

Det gav mersmak. Vi har kört vidare och blivit fler och fler. Vi har under åren besökt Veddö, Valö, Lökholmen och Kalvö,

klättrat upp på ett antal utsiktsberg, utforskat vandrings- och cykelstigar, testat SUP-bräda, kört olika gympa- och yogapass och ett minnesvärt danspass med Aryel på nya kajen till härliga salsarytmer.

En dag som jag tror många "Köddörännare" fortfarande minns med ett leende var 2022 när vi hade Kalvö som mål. Vi började dagen i lätt duggregn och undrade oroligt hur det skulle bli, men när vi väl kommit iväg så klarnade det upp mer och mer. Efter en ganska tuff paddling i motvind möttes vi av solen och Åsa Hardin på den stora stranden på Kalvö. Hon guidade oss sedan på ön, och efter ett härligt yogapass med Marie och Heléne tog många ett dopp i havet. Sen var det dags för Åsas ostronskola i solen som värmden så gott där vid sjöboden, och många vågade testa ostron för första gången. Gott eller inte? Det var väl lite olika mening om det, men en bättre inramning kan man i alla fall inte få!

2024 var det Musö i fokus. Hur många har ens varit iland på denna stora ö så nära oss?

Vi var alltså 24 förväntansfulla tjejer i olika åldrar som samlades hos 2sea4you på Richters för att sjösätta kajaker på löpande band. Som vanligt (vi brukar ju ha tur!) var det strålande väder.

Efter en härlig paddeltur blev det fika när alla nått fram till den stora stranden sydväst på Musö. Yvonne Bohlin Hansson bjöd sedan in till en fantastisk dag där vi fick ta del av öns dramatiska historia och gå med på en tur till bästa utsiktspunkten.

Martina körde gympa med oss i trädgården, och vi fick också testa rofylld Qigong i vattenbrynet med Madeleine. Sedan var det dags för en simtur medan vårt supportteam bestående av herrar tände grillen och fixade fram lite god förtäring. Med ny energi i både kropp och själ paddlade vi hem igen och avslutade traditionsenligt med bubbel på bryggan.

Vi som arrangerat genom åren är Annelie, Heléne, Anna-Lena och Kathrine, med god hjälp av olika aktivitetsledare som satt extra fart på dagen och våra herrar som stöttat med kajakservice, följebåtar, matförsörjning, transporter och foto/film. Tack till Stig, Janne och 2sea4you, Hans, Åke, Anders, Torbjörn med flera! Nu siktar vi mot 7 september 2025 – kanske ses vi då? ■

Per Hammarström – vår nya kyrkoherde

Text: Annika Torevi • **Foto:** Malin Hammarström & Annika Torevi

Det är verkligen inte lätt att veta var man skall börja ett porträtt om Per Hammarström. Han är nionde generationen Kalvöbo, har jobbat för Naturskyddsföreningen, är nybliven fältpräst i Hemvärnet, pappa, make, ostrondykare och han höll begravningsgudstjänsten för Totta Näslund. Per är även kyrkans krönikör i den här tidningen och nu är han Tanums Pastorats nya kyrkoherde. Dessutom är han rolig.

Under utbildningen i Uppsala träffade Per sin blivande fru Malin och funderade på om inte Hönö var den perfekta platsen att jobba på som präst; en ö, men ändå med storstaden inom räckhåll. Så blev det inte. Efter en tid i Partille, där han hade sommarpraktik under studietiden, bad Per att få komma till ett kustsamhälle där det hände mer på sommaren. Han placerades i Strömstad.

Där kom han att bli kvar i många år och vet man det minsta om Pers musikintresse och vurm för blues blir det helt logiskt. Strömstad hade på den tiden ett livligt musikliv med stora delar

av den svenska artisteliten på besök under somrarna, inklusive konserter i Pers regi i kyrkan. Idolen Mats Ronander kom med sitt band tack vare att Per fick kontakt med basisten Nikke Ström. Vänskap uppstod.

När Totta Näslund dog 2005 frågade Nikke Per om han kunde hålla i "en liten andakt" i Göteborg. Det kunde Per, så klart, men det visade sig vara Tottas fullsatta begravning i Annedalskyrkan som tar 900 personer. Den kändistäta begravningen blev omskriven i pressen så alla fick veta att det bjöds på leverpastejmacka, saltgurka och öl efteråt.

2009, efter ett år som präst i Partille, längtade Per till det nybyggda huset på Kalvö, granne med Pers syster Åsa Hardin. Visserligen växte de upp i Uddevalla, men det är på Kalvö hjärtat finns. Ö-livet kan vara bökigt, men Per älskar det. Problemet var att det bara fanns en ledig prästtjänst i närområdet och de var två präster i äktenskapet. Plus tre små barn. Lösningen blev en delad tjänst där Per kombinerade sin halva med att jobba för Naturskyddsföreningen.

Malin blev senare kyrkoherde i Strömstad och Per heltidspräst i Kville Pastorat. I början av 2023 tillträdde Malin som kyrkoherde i Uddevalla och Per fick samma tjänst i Tanum. Det måste vara unikt med två kyrkoherdar i samma familj.

– Malin har mest erfarenhet efter tio år i Strömstad, jag kommer aldrig komma i kapp, skrattar Per och tillägger, mer allvarligt, att bli kyrkoherde har aldrig varit en strävan, men det värmer att veta att alla känner mig väl efter så många år i Tanum och ändå tror att jag kommer göra ett bra jobb.

Jag frågar vad som är Pers hjärtefråga.

– Fördjupning och tillväxt. De som är med i kyrkan skall ha möjlighet att fördjupa sin kunskap och tro, känna att man trivs i gemenskapen och får den andliga näring man behöver. Samtidigt skall kyrkan vara öppen mot dem som inte är medlemmar. Kyrkan skall vara ett attraktivt ställe att vara på - där vi har roligt och utgör ett gott sammanhang. Tron är inte det viktigaste – det är gemenska-

pen. Oavsett om man har en stark tro, en annan tro eller ingen tro alls är man välkommen.

– Tro kan variera över tid men gemenskapen gör att vi kan stötta varandra. Kyrkan bär oss, det är en väldigt skön känsla tycker jag, att vi får komma med alla våra olika personligheter, erfarenheter och gåvor. Det är en mångfald både i de som kommer till oss och i vårt utbud av aktiviteter. Den enskilde personen skall kunna djupna i sin tro och sitt inre liv, oavsett bakgrund, och vi kan växa som församling därför att folk vill vara med i gemenskapen.

Efter både Utøya i Norge i juli 2011 och EPA-olyckan i Grebbestad hösten 2022 var det slående hur mycket närmare människorna

kyrkan står, än andra samhällsinstitutioner. Troende eller inte, människor söker sig instinktivt till kyrkan när de drabbas av sorg eller kris. Efter olyckan i Grebbestad tog det inte många timmar innan det fanns öppna kyrkor, bemannade av präster och diakoner som var redo att möta drabbade människor.

– Som Jonas Nilsson, kommunens ungdomsvägledare, har påpekat: Kyrkan har ju två tusen års erfarenhet av själavård.

Två tusen års erfarenhet känns väldigt tryggt i en alltmer otrygg värld. ■

Högtidligt mottagande i Kville kyrka

När en ny kyrkoherde tillträder skall hen mottas av pastoratet under en högmässa. Söndagen den 24 november hölls ceremonin för Per Hammarström i Kville kyrka.

Kontraktsprost Fredrik Sigurdsson önskade alla välkomna. En sammanlyst högmässa är gemensam för flera församlingar. Som en förstärkning av detta fanns pastoratets kyrkokörer på plats och de skapade en mäktig våg av toner med hjälp av kyrkans fina akustik.

Biskopen i Göteborgs Stift, Susanne Rappmann, är på resa i Afrika så biskopens roll i ceremonin sköttes av stiftsprost Fredrik Ivarsson. Representanter från alla pastoratets församlingar, de förtroendevalda i kyrkorådet, de anställda och kyrkans ungdomsverksamhet hälsade Per välkommen med utvalda bibelord.

Efter att Per hade läst domsöndagens evangelietext ur Matteus 25:40 i mitten av kyrkan, flankerad av ljusbärarna, höll han dagens predikan. Domsöndagen är sista söndagen i kyrkoåret, första advent är början på nästa och budskapet handlar både om dom och hopp.

Efter högmässan bjöds det på kaffe och tårta längst bak i kyrkan och vi var nog många som var tacksamma över att slippa gå över till församlingshemmet eftersom det ösregnade ute. ■

Från Kyrktrappan

Per Hammarström, kyrkoherde i Tanums Pastorat

Reparationsarbete pågår

Som du kan läsa på nästa sida pågår det reparationsarbeten av kyrkan. Det betyder att det kommer att finnas byggnadsställningar både innanför och utanför kyrkan. Jag tycker det är fint, för det berättar något om att kyrkan inte är färdig. Den förnyas utifrån sina behov och utifrån församlingens behov.

Visst, grundpelarna finns ju där, själva fundamentet, men med tiden förändras saker och ting. Jämför man med gamla foton kan man dels konstatera att man känner igen sin kyrka, dels att det är en del saker som skiljer sig åt. Förr fanns det en stor kamin framme till höger som spelade en viktig roll för att göra klimatet inne drägligt på vintern. Nu får vi värme på annat sätt och kaminen är bortplockad.

Det fanns ingen ljusbärare förr, eftersom seden att tända ljus inte var lika utbredd förr som nu. Det fanns ingen ambo (talarpulpstol) eftersom man använde predikstolen för att höras då det inte fanns ljudanläggning. Eftersom det är ett rum som innehåller ett levande budskap, får det konsekvenser för rummets utformning.

Vi människor har också byggnadsställningar, i och utanpå oss, även om de inte syns. För också vi är stadda i förvandling,

renovering, restaurering. Så beskriver Tomas Tranströmer detta i sin kända dikt "Romanska bågar".

*Inne i den väldiga romanska kyrkan trängdes
turisterna i halvmörket.
Valv gapande bakom valv och ingen överblick.
Några ljuslågor fladdrade.
En ängel utan ansikte omfamnade mig
och viskade genom hela kroppen:
"Skäms inte för att du är människa, var stolt!
Inne i dig öppnar sig valv bakom valv oändligt.
Du blir aldrig färdig, och det är som det skall."*

Är det något av detta vi känner inom oss då vi besöker en kyrka – här hemma eller utomlands? Att det är något som slår an inom oss, en igenkänning. Jag blir varse "valv bakom valv" inom mig själv. Historien möter nutiden, kyrkans historia och min egen.

Välkommen till din kyrka i Fjällbacka. Kom och begrunda byggnadsställningarna under arbetet, och sedan, när arbetet är klart (för denna gång) på insidan. Det finaste kyrkan har, är dess besökare. ■

Juletid i Fjällbacka med omnejd

14/12 • kl 18.00
Kville kyrka, Te Deum – en festlig julkonsert i samband med firandet av Kville kyrka 160 år!
Medverkande: Fjällbacka-Kville kyrkokör, Sven-Åke Svensson, orgel & Maria Franksson, dirigent

15/12 • kl 11.00
Kville kyrka, Vi firar en gudstjänst inspirerad av 1800-talets liturgi. Kom gärna i tidstypiska kläder eller folkdräkt.
Martin Wihlborg, präst & Maria Franksson, kantor

24/12 • kl 11.00
Hamburgsunds kyrka, Julkrubba med Per Hammarström & Stein Markman

24/12 • kl 17.00
Fjällbacka kyrka, Julbön med Per Hammarström & Stein Markman

25/12 • kl 07.00
Kville kyrka, Julotta med Martin Wihlborg & musiker

25/12 • kl 09.00
Svenneby kyrka, Julotta med Martin Wihlborg & musiker

26/12 • kl 15.00
Bottna kyrka, Annandagsgudstjänst med Ingela Ling-Vannerus

31/12 • kl 17:30
Fjällbacka kyrka, Nyårskonsert i samarbete med Fjällbacka samhällsförening. Maria Franksson & Erland Pålsson. Tema: Från skymning till gryning
Förköp biljett 50 kr hos BUTIKEN i Fjällbacka.
Vid mån av plats säljes även biljetter vid entrén.

31/12 • kl 17:30
Bottna kyrka, Nyårsbön (ej klart med tjänstgörande)

6/1 • kl 11.00
Svenneby kyrka, Högmässa med sång av Fjällbacka-Kville kyrkokör (ej klart med tjänstgörande)

7,4 miljoner kronor – som en skänk från ovan!

Text: Lasse Andrée • **Foto:** Annika Torevi

Fjällbacka kyrka står inför en omfattande restaurering de närmaste åren både in- och utvändigt. Göteborgs stift bidrar med 7,4 miljoner vilket, tillsammans med Snöstorps kyrka i Halmstad, är den största satsning som stiftet gör under 2024. Totalt har 127 kyrkor fått stöd på sammanlagt 57 miljoner för att bevara det kulturarv de utgör.

Fjällbacka kyrka har beviljats 2,8 miljoner i kyrkoantikvarisk ersättning och dessutom 4,6 miljoner i kyrkunderhållsbidrag.

– Kyrkan kommer få pengar från två olika system, säger Elin Lif som är samordnare av fastighetsfrågor vid Göteborgs Stift.

– Fjällbacka kyrka är ett viktigt landmärke i trakten och kyrkan har ett stort kulturvärde. Det har varit extra viktigt att komma i gång med arbetet på kyrkan eftersom den har drabbats av omfattande fuktproblem under ett antal år.

– Göteborgs stift skulle behöva ytterligare, betydande medel för att underhålla och rusta upp kyrkobyggnader. Behovet bara under 2024 är betydligt större än de 57 miljoner vi fått oss tilldelat. Vi räknar med att det handlar om minst ytterligare 32 miljoner som stiftet skulle behöva fördela till församlingarna för fastighetsunderhåll. Den kyrkoaktivariska ersättningen inte räknats upp på många år trots att behoven av restaurering ökat kraftigt. Flera projekt har fått avslag på grund av detta, men med uppmaning att söka igen nästa år. Tilläggas skall att det också krävs egeninsatser av församlingarna för att klara underhållsbehoven av kyrkorna.

Niklas Berglund, fastighetschef i Tanums pastorat, berättar att arbetet i Fjällbacka kyrka startade redan i höstas då bytet av värmesystemet kom igång.

– Vi hade ett församlingsråd i början av november och i januari nästa år kommer omfattande upprustningsarbeten starta. Det handlar både om exteriör och interiör upprustning. Kyrkan ligger högt och är givetvis utsatt av väder och vind. Det stöd vi nu fått är verkligen välkommet och bland annat kommer fönsterbågarna sandblästras på utsidan, hela fasaden skall fogas om och vi skall åtgärda det som varit uppenbart för alla besökare – skadorna bakom siffertavlan och i vapenhuset.

Niklas berättar att bara satsningen på ett nytt värmesystem kostar cirka 3 miljoner totalt. Det arbetet är redan påbörjat under 2024.

– Vi ser kyrkan och dess standard som viktig även av andra skäl. Den är en av de mest besökta kyrkorna i Norra Bohuslän. Bara i somras hade vi cirka 6 000 besökare i kyrkan. Vi kommer tyvärr behöva hålla kyrkan stängd från januari medan vi koncentrerar oss på det invändiga arbetet, förhoppningen är att kunna öppna igen till midsommar.

Fjällbacka kyrka byggdes 1892 efter ritningar av Adrian Petersson. Kyrkan gavs ett framträdande läge i det omgivande landskapet och är till och med ett riksintresse för sina kulturmiljövärden. Den representerar ett skede där kyrkor uppföres i kustorterna på grund av långa avstånd till de egentliga sockenkyrkorna.

Kyrkan är exteriört i stort sett oförändrad sedan byggnadstiden och representerar nygotiken, den bär stark prägel av fasadens ljus brunröda granit. Kyrkan drabbades redan tidigt av fuktproblem och den första större reparationen skedde redan 1904. Grunden visade sig vara feldränerad vilket gjort att Fjällbacka kyrka drabbats av problem i större utsträckning än jämnåriga granitkyrkor.

Sex andra kyrkor i Tanums Pastorat har beviljats mellan 60 000 och 70 000 kronor vardera i bidrag för att revidera vård- och underhållsplaner. Det är kyrkorna i Bottna, Havstenssund, Lur, Mo, Naverstad och Tanum. ■

Faktaruta:

När Svenska kyrkan och staten fick förändrade relationer år 2000 kom parterna överens om att kyrkan ska få ersättning för värden av Sveriges största sammanhållna kulturarv. Ersättningen är ett stöd till, och en kompensation för, det ansvar som Svenska kyrkan tar för kyrkobyggnader, kyrktomter, kyrkliga inventarier och begravningsplatser.
Källa: svenskakyrkan.se

ALLT FÖR DIN BÅT

Vinteruppställning av båtar inomhus
Service & Reparationer (utombordsmotorer)
Miljövänlig båtbottentvätt
Polering & bottenmålning
Upptagning & sjösättning
Stölskyddsmärkning
Installationer av tillbehör
Båtvårdsprodukter
Reservdelar & tillbehör

SKISTAD GÅRD & MARINSERVICE

Björn Larsson, 0768-791133
skistadbat@hotmail.com
Skistad 1, Fjällbacka

MP-MARIN

– *din mobila marinservice* –

Reparationer • Service • Vinterförvaring
Försäljning & installation av inombordare

Mikael 070-74 74 744 • Fjällbacka

VI HYR UT:

★ Verksamhetslokaler ★

★ Småbåtsförvaring ★

★ Lager ★

Ekelidsvägen
(f.d. Fjällbackahallen)
0736-16 65 42

WIDELIUS MARINSERVICE
FJÄLLBACKA

- Miljövänlig båtbottentvätt
- Vinteruppställning
- Tvätt, polering och bottenmålning
- Upptagning och sjösättning

Norra Hamngatan 10, 457 40 Fjällbacka
Jonatan 0706 310 311 wideliusmarin@fjallbacka.com

Fjällbacka Båt och Bil AB

N 58° 35,886' E 11° 16,9259'

www.fjallbackabatochbil.se

*Vi hjälper till att hitta den båt eller bil ni drömmer
om och vill ni sälja så hjälper vi er med det också.
Det blir inte lättare än så.*

Fjällbacka • +46 (0)708 485454 • mats@fjallbackabatochbil.se • fjallbackabatochbil.se

Vinteruppläggning
Vårutrustning
Reparationer
Trä och plast
Fritids- och fiskebåtar
Kran 5 ton

OXNÄSVÄGEN 2,
450 71 FJÄLLBACKA

Tel. 0525-310 57
info@fjallbackabatvarv.se
www.fjallbackabatvarv.se

Britt G Hallqvist

Fjällbacka, Jesus Christ Superstar och Trolltider

Text: Eva Björving • **Foto:** Kulturen i Lund

Som en fortsättning på texter om Falkegården, som just nu bebyggs så det står härliga till, kommer berättelsen om en kvinna vars pappa föddes där.

Britt G Hallqvist var dotter till Wilhelm Nyman som föddes i Fjällbacka 1878. Hans familj byggde det hus, där Eva Johansson senare öppnade bageri och speceriaffär (ICA). Britts farmor var barnbarnsbarn till fjällbackaskepparen Olof Falck den äldre (som byggde Falkegården och de första två magasinerna vid torget). Abela på Florö, den kända gästgiveriägaren, var Britts farmors faster.

Britts pappa blev så småningom lektor i tyska, engelska och franska. Han gifte sig med översättaren Dagny Henschen. Ett av deras fem barn var Britt Gerda. Hon föddes i Umeå den 14 februari 1914 och dog i Lund den 20 mars 1997. Britt gifte sig med prästen Sten Hallqvist och de fick fyra barn.

Under namnet Britt G. Hallqvist blev hon känd som författare, men framför allt som en otroligt produktiv översättare. Hon fick bland annat Svenska Akademiens Översättarpris 1976. Hennes arbete omfattade ett mycket stort antal barnböcker, romaner, operor och teaterpjäser – översättningar såväl från engelska som tyska. Hon är även mycket känd för alla de psalmer hon skrivit eller bearbetat.

Barnboken *Rappens på Blåsopp* (1950) utgjorde den egentliga författardebuten. Den blev mycket uppskattad och hon tilldelades Svenska Dagbladets pris för bästa barnbok. Boken, som handlar om den originella familjen Rapp, är på vers och illustrerades av hennes kusin, Helga Henschen.

Hon skrev också texter till TV-julkalendern *Trolltider* som sändes 1979, 1985 och 1994.

Britt G. Hallqvist började sin översättarbana med att översätta engelska, tyska och franska verser för barnantologin *Min Skattkammare*. Helst översatte hon från engelska och tyska, men hon behärskade även franska, danska och norska. Genombrottet som översättare kom med *De knepiga katternas bok* (Cats) av T.S. Elliot, 1949.

För musikscenen översatte Britt bland annat operetten *Oh, mein Papa*, musikalerna *Mannen från La Mancha*, 1967. *Jesus Christ Superstar*, 1971 och *Canterbury sägner*, 1972. Hon översatte även flera operor: *Figaros bröllop*, *Macbeth*, *Eugen Onegin*, *Rigoletto*, *Lulu* och *Den listiga lilla räven*.

Bland kända boktitlar ur hennes stora gärning som översättare kan nämnas:

- *Första* och *Andra Djungelboken* (The Jungle book) av Rudyard Kipling, 1951.
- *Nalle Puh* (Winnie-the-Pooh av A.A Milne) tillsammans med Brita af Geijerstam, 1955.

- *Faust* av Johann Wolfgang von Goethe, 1956.
- *Bilbo, en hobbits äventyr* (The Hobbit) av J. R. R. Tolkien, 1962.
- *Den långa flykten* (Watership Down) av Richard Adams, 1975.
- *Kung Lear* (King Lear) William Shakespeare, 1984.
- *Hamlet*, William Shakespeare, 1986.

Då hon översatte "Hamlet" för Dramaten, sa Ingmar Bergman: – Nu vet jag vad G:et står för i Britt G. Hallqvist. Det står för genialitet!

Som verksam i 1986 års kyrkohandbokskommitté var Britt G. Hallqvist mycket aktiv med språk- och stilgranskning. Hon var angelägen om att språket skulle anknyta till ett levande språkbruk.

I den nuvarande psalmboken, antagen av 1986 års kyrkomöte, bär 88 (!) psalmer Britt G. Hallqvists namn varav 17 är hennes egna original.

Psalmen 21, *Måne och sol* har kallats en "kyrkoschlager". Britt skrev den kända psalmen tillsammans med tonsättaren och gode vännen Egil Hovland från Norge.

Därutöver var hon alltså delaktig i ytterligare ett 70-tal psalm-texter.

Vilken imponerande gärning – vi kan verkligen vara stolta över denna mångsidiga och mycket produktiva fjällbackaättling! ■

Bli medlem och spela på en av Bohusläns högst rankade golfbanor!

Välkommen till
FJÄLLBACKA GOLFKLUBB

Ring 0525-311 50 eller gå in
på www.fjallbackagk.se
för mer information.

SANDBUNKERN

#BISTR

#DELI #CATERING

Ni hittar oss på Fjällbacka GK
– Inte bara för golfare, Välkomna!

Dagens Lunch
med bistromeny.

Bröllop, konferens,
minnesstund, kalas
och catering året runt.

Du missar väl inte
vårt prisvärda och
omtyckta julbord! 🎅

Kontakta oss för förslag/offert:

sand_jonas@hotmail.com · 0735-11 44 59

*Ni hittar oss på
sjösidan av Richters.
Välkomna!*

JOREVIKEN

fastighetsbyrå

0525-320 50 | joreviken.se

**Dags att sälja
ditt fritidshus?**

Våra mäklare och digitala
tjänster hjälper dig till en smidig
bostadsaffär – även på distans.
Kontakta oss så berättar vi mer.

Fastighetsbyrån
Tanum

fastighetsbyran.com
0525-143 69

Fastighetsbyrån

Tankar i tiden

ett kåseri av Philip Edner

Foto: Inger Grahm

Ljusa och vackra sommarnätter, detta år dekorerade av Aurora Borealis, ovanligt kraftfulla norrsken över Fjällbackas fina skärgård, leder tankarna i nya och gamla filosofiska banor, men kanske ändå inte. Inget är nytt under solen, som det gamla talesättet markerade för mer än 2000 år sedan.

Sommaren flöt snabbt förbi och vi med den, i takt med tiden, eller var det bara en illusion? Vår tids främsta fysiker är eniga om att skillnaden mellan dåtid, nutid och framtid bara är en envist ihållande illusion. Lite svårt att förstå konsekvenserna, men inget är ju nytt under solen.

Att förstå är att vara utanför, att icke förstå är att vara tillgänglig innanför, som kineser reflekterade för tusentals år sedan.

Det vi uppfattar runt omkring oss utgör endast krusningar på ytan. Människan är och förblir sig lik, även när det gäller idéer. Det vi tror oss ha kommit på, är inte mer än ett eko av vad någon redan tänkt eller sagt.

Vi ser inte alla dimensioner i tillvaron, som vi känner den idag. Sittande vid Väderöfjordens strand reflekterar vi måhända. Ett liv, under våren föds vi, för att blomma under sommaren och därefter övergå i höstvernens gränslösa intighet. Vart tog alla blommor vägen?

Kanske finns de fiskare som ser och förstår livets tråd i de blå-gröna salta böljorna. En tråd som vi alla krokas fast i då vi föds, med våra olika fångstredskap, som hänger med under vår individuella, mångfacetterade, varierande färd genom havet. Tidens trålare drar alla vidare och när det blir dags halar vi hem, för att visa och leverera fångsterna, som är resultatet av somrarnas slit, då blomsterprakten var på topp.

Med en välfylld jättetrål, nästan som på räls i det oändliga djupa blå, passerades kontrollstationer som Väderöarna, Florö, Södra Syster Fyr, Hummerskären, Morö och Fjällbackas hela fantastiska arkipelag, njutandes av solen i zenit och ljumma sommarvindar. Innan allt krokas loss och öppnas upp med en numera populär miljövänlig "catch and release"-teknik. Åter till den eviga intigheten. Vi förstår inget annat

Karlavagnen över Veddö

och förmår inte utmana alla tiders vedertagna strukturer och kunskap, alla floder flyter mot havet, men havet blir aldrig fullt.

Nedanför Storö utkik minns jag utsagan, fantasi är viktigare än kunskap. Kunskap är begränsad, men fantasin omsluter världen och helheten. En delmängd i ickevarats gränslösa, ständigt expanderande universum. Vänd det vardagliga i riktning mot mirakulösa, skimrande, svårupptäckta dimensioner.

Trålen hänger efter trålaren och när vi vid starten väl har krokas fast i linan släpper vi inte frivilligt taget, ett bra hal som vi sagt, om vi varit skeppare, med allt från plankton till småfisk, räkor, havskräftor, kummel, hälleflundra, makrill till haj och val i olika stadier av livsformer. I trållens oändligt långa tamp hänger i prydliga rader årsfångster så långt ögat kan se och våra sinnen kan förnimma. Över Väderöfjorden och ut

mot Nordsjön och den ännu djupare och för oss utforskade okända Atlanten, med oändliga djup i en ständigt malande puls.

I detta oändliga hav, följer vi efter varandra, som mjuka vågor som successivt försvinner bort likt delmängder i livets pulsar.

Sommaren är över och augustimånen vandrar sina tysta banor, hänger stor och guldfärgad tung över horisonten, kräftorna sköljs ned med sång och dryckjom och härlig samvaro, minnen och historier delas och släkte följa på släkte i evighetens kretslopp.

Redan nu hoppas vi på ett kärt återseende nästa vår, då allt knoppas på nytt och vi andas in och andas ut och njuter av nya möjligheter i Fjällbackas fantastiska värld. ■

SALTABAD
 - GOTHENBURG -

eva
 nette

Allégatan 1, Fjällbacka
 Nedre långg. 21, Grebbestad
www.evanette.se

RICHTERS
GÄSTHAMN

*Richters Gästhamn är i första hand anpassad för större båtar.
 Vädersäkra förtöjningar och kraftiga flytbryggor med 15 meter långa gångbara bommar.
 El och vatten på bryggan. Serviceanläggning med toaletter, duschar och tvättmöjligheter.*

Även fasta platser för hel säsong – med eller utan sjöbod.

Hamnkaptén Patrick Faure, +46 (0)738 493249, pfaure@aol.com

WWW.RICHTERS.SE

Ska du köpa eller sälja en bit av Bohuslän är vi ett bra val.

ASKENGREN
 fastighetsmäklare

Nedre Långgatan 15, Grebbestad • +46 (0)525 36310 • grebbestad@askengren.com • www.askengren.com

Klas Alverstedt
0733 34 43 85
Joel Torstensson
0706 43 32 11
info@morhults.se

**Västerby
Entreprenad & Sten**
Specialister på allt gällande utomhusmiljö!
Tanumshede | 0730-64 00 39 | www.vasterbyhtrg.se

KLINGS
snickeri • glasmästeri

0525-333 50
info@klingssnickeri.se

Vi finns i Hamburgsund

För oss är varje mm standard!

www.klingssnickeri.se

- Fönster
- Dörrar
- Fönsterrenovering
- Glasräcken
- Byte av isolerglas
- Lackering kök m.m

Ditt lokala proffs

**Allt inom
måleri**

0707-992848

saltanmaleri.se

Totalentreprenad • Nybyggnation • Renoveringar

Ring oss gärna! Anton 0725 85 49 95 | Ida 0706 08 02 87
bygg@veberg.se | www.veberg.se

Vi hjälper till med:

- **Asfaltering** av t.ex. gångar och garageuppfarter upp till 100 kvm
- **Grusning** av vägar
- **Sten- och mursättning**
- Både natur- och betongsten
- Leverans av bergkrossmaterial

Ring för mer information!

Johnny 073-081 78 71
Stora Anräs 17, Tanumshede
Mellan Tanums och Kville Kyrkor

**SNÖKÄTTING
JOHNNY**

Från tanke till bygge!

Vi utför både det stora och det lilla.
Med omtanke,
kvalité och i
samarbete
med Dig.

Granqvist & Wiman Bygg AB

Fjällbacka • 0525-32030 • www.granqvistwimanbygg.se
info@granqvistwimanbygg.se

**Nybyggnation
Ombyggnation
Tillbyggnation
Renoveringar**

**BRÄCKE BYGG
FJÄLLBACKA
0736-16 65 42**

Din matbutik i Fjällbacka!

Jasminvägen 2, Fjällbacka

Tel. +46(0)10-7470260

VÄLKOMMEN TILL EN OSTRONUPPLEVELSE
PROVA VÅRA UPPLEVELSEPAKET

**KALVÖ
OSTRON**

FÖR INFORMATION
OCH BOKNING:

0707 46 79 70

KALVOOSTRON.SE

Du missar väl inte
MIDSOMMARFIRANDET
och **JULMARKNADEN** 2024

21 JUNI

30 NOVEMBER

Håll utkik på fjallbacka.com och i sociala medier
Bryggdansföreningen

Fjällbacka Foder Hundköket AB

Lerstens kvarn

Tel: 0525-318 10

Hundfoder • Mjöl • Jordprodukter • Gräsfrö
Kalk • Utsäde • Lantbruksfoder • Gödning
Jordförbättringsmedel m.m.
Välkomna!

Galleri Grön

KONST AV

PETER ENGBERG OCH OSCAR NORDBLOM

Södra Hamngatan 18 Fjällbacka

DIGITALTRYCK SKYLTAR

och mycket mer.

Till rätt pris!

**Nordbloms
TRYCKSAKER AB**

Hamburgsund - www.nordbloms.se

Välkommen till biblioteket i Fjällbacka!

Öppettider 17/6-11/8: Måndagar kl. 15-18, Onsdagar kl. 10-14

Meröppet kl 8-20. Kontakta oss om du vill använda **Meröppet**.

Du når oss på telefon **0525-180 70** eller biblioteket@tanum.se

Besök också vår webbplats <https://bibliotek.ranrike.se>

Här finns vi: Nestorsvägen 2 i Fjällbacka, intill Fjällbacka service

InformationsMedia
i Göteborg AB

031-33 43 780 • informationsmedia.se

KUSTNÄRA KURIOSA

– Saker med historia –

GALÄRBACKEN 7 • 0723-293520

Samhällsföreningen

Text & foto: Gustaf Berggren, ordförande

Ordförandebrev Vintern-våren 2024-2025

I Fjällbacka-Bladet 2023-2024 inledde jag med att attraktionskraften för att leva och bo på en ort är att det finns tillgång till ett överkomligt boende och arbetstillfällen samt att det finns bra privat och offentlig service. För ett samhälles utveckling och dragningskraft på besökare är det också viktigt att byggnader, vägar, trottoarer, gångstråk, vatten-/avlopp underhålls och/eller utvecklas.

Vad har då hänt i Fjällbacka, i stort som smått, sedan förra vinternumret skickades ut? Jo, flera positiva saker. Arbetet med upprustningen av Nestorgården är genomförd. Telegrafhuset är i huvudsak färdigrenoverat när detta skrivs. Trappan vid COOP är utbytt. En skylt har satts upp att det är tillåtet att cykla mot enkelriktat på Allégatan. Återvinningscontainrarna är flyttade från "Stallarna" till långtidsparkeringen. Gamla "Badisbyggnaden" är ersatt av ett exteriört liknade hus. Omläggningen av VA-systemen på Föreningsgatan och N Hamngatan är påbörjad.

Förutsättningen för att hitta nya boenden i Fjällbacka med omnejd blir allt större. Fastighetstomterna på Flig 1:6 är färdigställda och ligger ute till försäljning. Bygget av huset för "Brf Falkegården" på tomten där gamla Evas låg pågår och bedöms vara inflyttningsklart till sommaren 2025. Projekteringen av bostadsprojekt "Lunnemyren" bedöms erhålla bygglov efter årsskiftet. Utformning av bostadsområdet Kville-Bräcke 2:3 pågår. Arbetet med projekteringen av bostadsområdet Kville-Ödsmål 2:2 bedöms påbörjas under 2025.

Möjligheterna att erhålla en bra balans mellan helårs- och delårsboende är dock svårare att lösa än den "Gordiska knuten". Problemet har debatterats under många år och olika förslag till åtgärder har lagts fram för att erhålla en önskvärd balans. I en mastersuppsats vid Lunds universitet 2005 (ISRN LUTVDG/TVLM-05/5112-SE) påtalas det att det krävs insatser på flera olika områden för att kunna ändra utvecklingen. Förändringar i lagstiftning och arbetsmarknadspolitik krävs. Satsningar på kommunikation och IT-utveckling är också viktiga åtgärder, men även att öppna upp för ett kultur- och fritidsliv. Det framgår också att styrande, för var ungdomar och barnfamiljer väljer att bosätta sig, är att det finns tillräcklig service och intressanta fritidssysselsättningar, förutom möjligheten till försörjning och rimliga boendekostnader.

Vid föreningens årsmöte den 20 november på Bryggan deltog cirka 60 personer. Kommunstyrelsens ordförande, Liselotte Fröjd, informerade om kommunens satsningar på skola, vård och

Samhällsföreningen är föreningen där alla mantalsskrivna i Fjällbacka är medlemmar.

Facebook-gruppen är däremot öppen även för "utomsocknes". Passa på och gå in och diskutera hur Fjällbacka ska fortsätta vara ett fantastiskt samhälle!

Kontakta gärna ordföranden:
Gustaf Berggren: Tel: 070-399 28 77
Mail: gustaf.berggren.01@gmail.com

I styrelsen för 2025 sitter:

Gustaf Berggren, ordförande

Agneta Blomqvist, vice ordförande

Karin Darpö, kassör

Carina Bjurström, sekreterare

Ledamöter: Stefan Börjesson, Eva Schub och Jonatan Widelius

Suppleanter: Nicklas Svensson & Mikael Bååth

omsorg för att ha ett levande samhälle och främja inflyttning till kommunen. En utmaning är det låga barnafödandet.

Anette Karlsson, planarkitekt/miljö- och byggnadsförvaltningen informerade om pågående detaljplanearbetet för området runt COOP. Thomas Karlsson, projekt- och byggleddare/fastighetsförvaltningen, informerade om VA-arbetet på vissa gator i Fjällbacka. Information om pågående verksamhet i Fjällbacka finns på Tanums kommuns hemsida. Mötet avslutades med att samhällsföreningen bjöd på förtäring som Bryggan förtjänstfullt arrangerade. Året i Fjällbacka avslutas traditionsenligt med nyårskonsert i kyrkan. ■

STORT SORTIMENT AV
HATTAR OCH KEPSAR

CERTIFIED STETSON RETAILER

Norra Hamngatan 6, Fjällbacka, 070-773 23 16, 072-888 05 35 | Haga Nygata 19, Göteborg, 031-711 43 11

Stor disk med färsk fisk!

Välkomna

SNAR
BAR

Krog i gamla fiskmottagningen.
Uteservering på Fiskebryggan.

Mitt mål är att utveckla och etablera dansen för barn och ungdomar. Att stärka deras självförtroende, att våga synas samt höras är något som jag bland annat har i mitt fokus.

viktoria.widelius@yahoo.se • www.wideliusdansstudio.se

En butik med det lilla extra.
Heminredning, design, kläder, och smycken.
Jag har utökat med några nya klädmärken.
Välkommen till Galärbacken 5 i Vickes Hus.

Viktoria Wideliuss • 0736-298 131

Specialister i Fjällbacka.

Vårt bästa råd – förbered din försäljning via oss på Bjurfors, så har du ett bättre utgångsläge när din drömbostad dyker upp.

Välkommen att boka kostnadsfri bostadsvärdering med Marie Lulek på 0709-78 22 02.

BJURFORS

Se alla våra bostäder till salu

FJÄLLBACKA
JÄRN
BODEN
JÄRN- & SKEPPSHANDEL

S. Hamngatan 4 • 070-335 68 57 • www.jarnboden.se • fjallbacka@jarnboden.se

amasiko ab
tull- & redovisningsbyrå

Din kompletta ekonomipartner

www.amasiko.se Amasiko AB, Ekelidsvägen 5, Fjällbacka
070-667 18 35 • david.ekroth@amasiko.se

SJÖRÄDDNINGS SÄLLSKAPET

Text: Gustav Juliusson • **Foto:** Jonas Olsson-Broström

Sjöräddningssällskapet rapporterar

Ännu en sommar har passerat och Sjöräddningssällskapet i Fjällbacka summerar en sommar fylld av uppdrag och övningar. Mellan våra uppdrag har vi haft nöjet att bekanta oss med våra nya, stora sjöräddningsbåt Rescue Joakim Hedin och vår nya Rescuerunner Nils Ferm.

Den 20 juli anordnades som brukligt årets Sjöräddningsbasar och vi tackar alla som hjälpte till, sponsrade och besökte basaren. Ni hjälper oss att driva vår frivilliga verksamhet vidare.

Två utdrag från uppdragsrapporterna

Sjuktransport på Dyngö • 8 april 2024

Fick larm från SOS om ett sjukvårdslarm av högsta prioritet på Dyngö. Rescue Berith gick först till platsen medan Rescue Leif Johansson inväntade ambulanspersonal för vidare transport till Dyngö. På vägen ut fick vi mer information och att platsen var utkiken på ön. På grund av det dåliga tillståndet för patienten bad ambulanspersonalen om assistans från helikopter. Patienten blev omhändertagen av ambulanspersonalen och de frivilliga sjöräddarna. Sjöfartsverkets räddningshelikopter vinschade sedan ombord patienten på helikoptern för vidare transport till NÄL.

Kantrad båt – personer i vattnet • 30 juni 2024

Sjöräddningslarm om en båt som slagit runt, positionen och antalet personer ombord är oklart. När vi kom till Långholmen ser vi en båt med besättning som står och vinkar, vi saktar ner och ser en kantrad båt och personer i vattnet. Vi sjösätter Rescuerunner Nils Ferm som åker upp till haveristen och tar upp 3 personer från vattnet, en person hade tagits upp av den förbi-passanderande båten. Eftersom alla var nedkyllda transporterade vi haveristerna till väntande ambulans för kontroll. ■

BLI FRIVILLIG SJÖRÄDDARE

Vill du vara med och hjälpa till i vårt viktiga och spännande arbete med att rädda liv till havs? Vi kommer under våren 2025 starta upp en ny aspirantutbildning för den som vill bli frivillig sjöräddare.

Med vår aspirantutbildning får man lära sig allt ifrån hur man använder en brandpump till hur man bogserar en båt eller hur man söker efter försvunna personer till havs och enklare sjukvård. Man får också vara med om en stark gemenskap, får tillbringa tid i vårt fina stationshus och se vår skärgård från nya perspektiv. Världens bästa sysselsättning enligt oss, med andra ord! Har du intresse av detta kan du skriva till rs.fjallbacka@ssrs.se

Med vänliga hälsningar: De frivilliga sjöräddarna i Fjällbacka

TOURIST BOAT
Båttaxi året runt

För 1-12 pers.

CHARTER

- SKÄRGÅRDSTUR
- TUR TILL VÄDERÖARNA
- SÄLSAFARI
- HUMMERFISKE på hösten

BADTUR
 Hitta en egen badstrand

SOLNEDGÅNGAR
 En tur för alla romantiker

KROGTAXI
 Ta havsvägen till krogen

Vi hämtar upp dig längs tanumskusten

Fotograf: Christian Grau

Fjällbacka Skärgårdstjänst
 Booking: +46 (0)738-49 32 49 · pfaure@aol.com

För Norra Bohusläns Bästa

För norra Bohusläns bästa.

2021 stod Sjöräddningssällskapets nya stationshus färdigt i Fjällbacka. Som sponsor till projektet är vi glada över att det finns många fler som engagerar sig och vill hjälpa våra lokala hjältar med finansieringen av den nya sjöräddningsstationen, för norra Bohusläns bästa.

Sparbanken Tanum

Telefon 0525/649 00 www.sparbankentanum.se

LEDIGA LOKALER

- **Kontor** fr. 18 kvm
- **Kontorshotell** inkl. internet, skrivare, m.m.
- **Lager med hög takhöjd** fr. 120 kvm

fiberanslutning i både kontor och lager, inhägnad gårdsplan

Vetteberget Fastighets AB

vetteberget@vetteberget.se
 Ekelidsvägen 5, Fjällbacka

TRÄDGÅRDSGATANS LÄKARMOTTAGNING

Läkarmottagning för:

- Körkortsintyg (lastbil, buss och taxi)
- Intyg för sjöfolk
- Idrottsintyg (inför tex internationell licens)
- Adoptionsintyg
- Intyg till Försäkringsbolag (i samband med tecknandet av sjukvårdsförsäkring)
- Intyg inför arbete utomlands/au-pair
- Sjukintyg till resebyrå

Tid efter överenskommelse

Trädgårdsgatan 12, Fjällbacka • Tel 0705511707 • Olav Hoheisel /allmänläkare

Fjällbacka Solpark
 Ett Elbolag vid Havet

Ditt lokala elbolag med 100% förnybart och schyssta villkor!

Ulf och Mats vid solparken på Anräs

Kontakta oss:
www.fjallbackasolpark.se
kundservice@fjallbackasolpark.se
 0730-33 77 55

PROVSMAKNING
 av Kvarnbergets Destilleris produkter

Vi tar emot grupper om 6-10 personer i våra lokaler och berättar om historiken, produktionen och därefter blir det provsmakning.

För mera information:
 Linda Hoheisel 0703206025

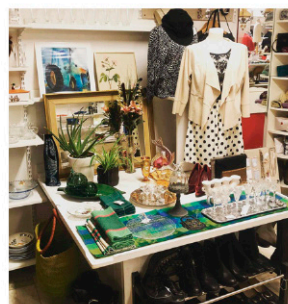
Fjällbacka Gin finns på Systembolaget Grebbestad - övriga sorter går att beställa: millgin.se

PLOCKBODEN

Ett av livets goda ting!

Glada Hörnet • Fjällbacka

FJÄLLBACKA LOPPIS

Följ oss på

Falkevägen 3
fjallbackaloppis@gmail.com

Vänersborg gällde i år!

Text: Anders Torevi • **Foto:** *Scomber scombrus*

En riktig govädersdag var det, när Makrill VM avgjordes för 32:a gången. Visst är det ofattbart att den enkla idén, som tävlingen är, bara rullar på år efter år? Deltagarantalet ligger ganska jämnt på drygt 300, med naturliga dippar när vädret ställer till det.

Stämningen var på topp och prisbordet var som vanligt stort när de 318 deltagarna gjorde upp. Den geografiska spridningen var sådär lagom stor. Lite färre nationaliteter i år, men Australien, Tyskland och Norge var representerade. 210 män och 108 kvinnor var med och fiskade, av dem var 25 juniorer och 7 yrkesfiskare. Totalt vägdes 149 makrillar in. Även en fjärsing kom med upp, en elak firre med en gifttagg på ryggen lika giftig som huggormens bett. Allt gick dock bra.

Tack till alla 58 sponsorer som ställde upp med vinster till det fina prisbordet! ■

2024

Huvudklassen:

1. Tomas Molin, Vänersborg. 13 st - 4505 g
2. Jocke Kristiansson, Jored. 8 st - 2608 g
3. Adam Erikson, Fjällbacka. 7 st - 2273 g
4. Martin Engberg, Kungälv. 6 st - 2098 g
5. Liza Engberg, Kungälv. 6 st - 1690 g

Junior klassen:

1. Harry Freiding, Lysekil. 2 st - 773 g
2. Love Blomgren, Alingsås. 2 st - 668 g
3. Lily Schreiber, Bremen Tyskland. 2 st - 593 g

Bästa motsatta kön: Liza Engberg, Kungälv. 6 st - 1690 g

Första fisk: Martin Engberg, Kungälv. 1 min och 58 sek.

Största fisk: Fredrik Nilsson, Malmö. 711 g

Bästa utlänning: Tom Schreiber, Bremen Tyskland. 2 st - 670 g

Bästa yrkesfiskare: Lars-Åke Olsson, Långsjö. 4 st - 1397 g

Lagtävlingen: "Bäst i världen", Trollhättan/Vänersborg - 19 st. 6922 g. Tomas "Molle" Molin, Göran Karlsson, Katarina Molin.

Mest udda fångst 1: Mikael Hansson, Fjällbacka. Fjärsing, krabba.

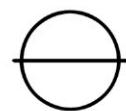
Mest udda fångst 2: Frank Bourchart, Alingsås. Smörbult.

Kristiansson BILab Autoexperter

Allbilsservice & Försäljning

Fjällbacka • Telefon: 0525-310 96

FJÄLLBACKA TENNIS & PADEL

Välkommen till vår nyupprustade anläggning med många nyheter!
Öppettider för sommaren hittar ni på vår hemsida: www.minigolfen.se
Padel och Tennis är öppet för säsongen, bokningar görs på MATCHI.SE

Bensin och Diesel i Fjällbacka

I samarbete med DNP

2sea4U^{EVENT}

Hos oss kan du hyra, köpa, provpaddla.
Försäljning av nya kajaker och roddbåtar

Norra Hamngatan 38, 45740 Fjällbacka
Tel: +46(0)72-318 44 84 +46(0)70-585 70 01
info@2sea4u.com
www.2sea4u.com

FJÄLLBACKA CAMPING

Tel +46 (0)525-314 90 | info@fjallbackacamping.se | www.fjallbackacamping.se

EIK • COUR DE LION • BLONDAHL

Nyhet!
Ray-Ban

NORDHOLMS UR & GULD

Etabl. 1934

Nedre Långgatan 42, Grebbestad • nordholms@live.se
Tel. 0525-101 38 • [@nordholmsurochguld](https://www.instagram.com/nordholmsurochguld)
Vi har egen reparationsverkstad för klockor och smycken.
Tis-Fre 10-18, lunch 13-14 | Lörd 10-13 | Sön-Mån Stängt • Välkomna!
Vi köper ert gamla guld!

PER BORUP • EIK • GUL • GANT

SCHALINS RINGAR • SEIKO • GENSE • LORUS • HEIRING

Boende, mat, färsk skaldjur, konferenser och salta bad

Väderöarkipelagen, en samling av 365 öar och kobbar ute i väst. En fantastisk plats i en unik miljö skapad av naturens krafter. Storm, kuling, saltet som yr i vinden vinterbad, solens värme, stillhet, vågornas ljud... och med fantastisk mat och vedeldade badtunnor fyllda med uppvärmt saltvatten, så är det bara att njuta!
info@vaderoarna.com • www.vaderoarna.com • Tel: +46 (0)525 32001

Hemsida

Instagram

Godbitar från 2024

Text: Annette Dahlemar • **Foto:** Fjällbacka GK

När vi nu går mot vintern kan vi med glädje konstatera att 2024 blev ännu en fantastisk säsong för Fjällbacka GK.

Vi har haft förmånen att kunna njuta av en bana som har varit i mycket fint skick hela säsongen – ända sedan mästerskapstävlingen Stora Hotellet Fjällbacka Open i maj. Det är inget som händer av sig självt utan är ett resultat av ett långsiktigt och kontinuerligt arbete utfört av vårt proffsiga team av banarbetare i kombination med gynnsamt väder.

Bästa beviset för att vår klubb är populär är att vi även i år noterar rekordhøgt antal spelade rundor av både medlemmar och gäster. Vi har haft ett fortsatt stort intresse för våra olika typer av träningstillfällen och klubbmästävlingar. Som vanligt var de mest populära tävlingarna – som också hade flest antal deltagare – vårt klubbmästerskap (KM), Nya Två Generationer och Hummorgolfen. Det är roligt att se så många i alla åldrar samlas på vår klubb för att ha roliga dagar tillsammans.

Fina prestationer inom distriktet

Fjällbacka GK har under säsongen utmärkt sig med många fina resultat i seriespelet inom vårt distrikt Bohuslän/Dal (BDGF), vilket resulterat i att vi för andra året i rad utsetts till Årets DM-klubb. Särskilt stort grattis vill vi framföra till våra damlag D-22 och D-60 samt herrlaget H-60, som alla vann sina seriespel inom distriktet.

Aktiviteter under vintern

Arbetet med att bygga om banans hål 11 och 12 fortsätter under vintern. När tjälen tillåter kommer dammen mellan hålen att grävas ut ytterligare och nya tee-områden kommer att anläggas. Vi hoppas på gynnsamt väder för detta arbete.

Fjällbacka GK har öppet året om för både träning, lektioner och spel. Driving-rangen har belysning och infravärme som möjliggör träning trots kyla och mörker. Banan är öppen för spel så länge det är frost- och snöfritt.

Välkommen till oss!

För aktuell information om träning, lektioner och tävlingsprogram, se vår hemsida www.fjallbackagk.se. ■

Spel på banan — Träning på drivingrangen — Klubbhuset under KM.

Lokalvård & Fordonsvård

Egentillverkade, effektiva, miljöanpassade och prisvärda produkter

- Allrent
- Grönsåpa
- Fönsterputs
- Tvättmedel
- Tralltvätt
- Fasadtvätt
- Avfettningsmedel
- Vaxschampo
- Insektsbort

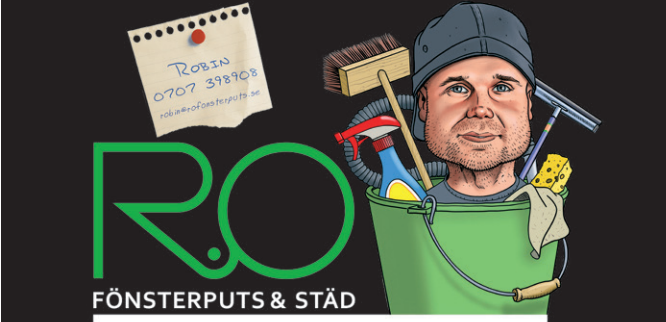
Se återförsäljare på vår hemsida.

VASCO

Kemi och Hygien

0525-32525 | info@vasco.se | www.vasco.se

Vår butik är öppen:
mån-tor 7.30-16, fre 7.30-13
lunch 12.20-13
Ekelidsvägen 7, Fjällbacka
Semesterstängt v. 28-31

RO

FÖNSTERPUTS & STÄD

0707-39 89 08 www.rofonsterputs.se

NYTTODATA

Välkomna, vi erbjuder:

- ✓ Datorer & tillbehör
- ✓ Skrivare & kopiatorer
- ✓ Kassa- & butiks lösningar
- ✓ Affärssystemet Pyramid
- ✓ MS 365
- ✓ Nätverk & säkerhet
- ✓ IP-telefoni
- ✓ Layout av hemsidor
- ✓ Webbhotell
- ✓ Onlinebackup
- ✓ Molnserverar

Fjällbacka
0525-644 00

www.nyttodata.se

Lokalproducerad IT

ENTREPRENADER I MARIN MILJÖ

HAMN&SJÖ

Bryggor, muddring,
båtlyftar, pontonlyftar,
bryggstillbehör m.m.

Hamburgsund | 0525-331 88 | info@hamnosjo.se | www.hamnosjo.se

FJÄLLBACKA · STRÖMSTAD · ED · GÖTEBORG · UDDEVALLA

SOLENERGI · LADDSTATIONER
ELINSTALLATION · SMARTA FASTIGHETER
LÅS · NYCKLAR · INBROTTSLARM · MARINTEKNIK
KYL & FRYS · SPIS & FLÄKT · TVÄTT & TORK

**Välkommen till din ELON-butik på
Metkroksvägen 2 i Fjällbacka!**
Butiken är öppen vardagar kl 9-18, lunchstängt kl 13-14

curator

curator.se · Ring 010-762 40 00 - ett ISO-certifierat företag

Vilken sommar vi har haft!

Text: Line Holmqvist, ordförande • **Foto:** Hans-Einar Forsberg

Det har kryllat av barn, ungdomar och vuxna på Segelsällskapet Norderviken i sommar. Säsongen startade med gratis seglarskola för barn och ungdomar i Tanums kommun och det var en succé. Vi hoppas att fler barn i vårt område kommer till oss och hittar seglingen som intresse. Att vi befinner oss vid vatten och på havet gör våra barn och ungdomar sjövana och de får båtvetet som är ovärderligt för hela livet framöver. I skrivande stund (oktober) pågår våra tisdagsseglingar fortfarande och det är så kul med aktivitet på klubben tidig vår likväl som nu, sen höst.

När vi ser tillbaka har det varit en fullbelagd sommar i seglarskolan och stort intresse för våra poäng- och tisdagsseglingar. Vi har haft lite problem med att nå ut till våra trogna medlemmar då vi bytt medlemsregister, men hoppas att alla så småningom hittar tillbaka till oss. All info om hur ni blir medlemmar eller återupptar ert medlemskap finns på vår hemsida, eller maila oss på info@norderviken.se.

På Segelsällskapet Norderviken erbjuder vi: Seglarskoj för de lite mindre barnen, 5-7 år. På ett lekfullt sätt lär vi barnen att vistas nära vatten och om vädret tillåter även på vattnet. Optimistseglarskola som på ett bra sätt varvar olika nivåer av nybörjare, fortsättnings- samt kappseglingsskurer.

På vår nya 2-mansjolle, RS Feva, har vi nybörjar- samt fortsättningskurser för barn 12-15 år som har seglingsvana. C55; vår större kölbåt, använder vi till nybörjare och fortsättningskurser för de elever, 12 år och uppåt, som vill prova på en större båt. Här testar vi segling med fock, genua och spinnaker.

För att kunna tillgodose familjers önskemål har vi även kortkurser i både seglarskoj och optimistsegling. Vid mån av tid och möjlighet hos våra instruktörer ger vi privatlektioner under sommaren i både RS Feva och C55, och vi tar emot seglare i alla åldrar. Privatlektioner är ett ypperligt tillfälle att förfina dina seglingskunskaper, skicka förfrågan via e-post.

Vi tackar alla våra deltagare, ledare/instruktörer, föräldrar, sponsorer och medlemmar för en fantastisk säsong!

Vi vill också tacka vår eldsjäl och fd ordförande Gunilla Lundberg för mångårigt engagemang i klubben där hon bidragit med stor kunskap och mycket tid. Ytterligare en styrelseledamot som avgått är Andreas Ljungberg som bidragit med sin kunskap kring tävlingar och evenemang, tusen tack för all tid och kraft som du har bidragit med till klubben. Vi från SSNs styrelse hoppas att vi får se er på hamnplan även framöver.

Vi är en ideell förening som är beroende av våra medlemmar, goda kontakter med företag och privatpersoner för att kunna driva seglarskolan framåt. Vår förening är öppen för alla, så segla gärna in på vår hemsida och anmäl dig som medlem redan idag. Tack vare alla fina instruktörer, sponsorer och eldsjälar kan vi hissa segel och ge våra ungdomar en lärorik tid men framförallt mycket rolig tid!

SSN önskar God Jul och Gott Nytt år! ■

Bli medlem i SSN

Vill du fortsätta stötta SSN med ditt medlemskap?

Scanna QR koden eller maila följande till ansokan@norderviken.se

- Namn
- Personnummer (12 siffror)
- Adress
- Email
- Telefonnummer
- Enskilt medlemskap eller Familjemedlemskap

Vid familjemedlemskap maila alla personuppgifter på de som ingår i familjen.

RUM MED HAVSUTSIKT – BADSTRAND – CAFÉ – BASTU

*Mjukglass
hela sommaren!*

BADHOLMEN
Vandrарhem

Fjällbacka
+46(0)525-32150
www.turistenvast.se

MARINAN RICHTERS

erbjuder havsnära boende, mat och dryck, privata fester och uthyrning av vedeldad bastuflotte för sällskap.

www.richters.se
marinan@richters.se
+46(0)525 311 00

**I juli säljer vi
nybakat bröd och
bullar, 8-11 på fm**

ACKES

SINCE 1969

Fjällbacka Pensionat & Vandrарhem

*Centralt och lugnt läge.
Nära till restauranger, hav & bad,
skärgårdsbåtarna och busshållplatsen.
31 bäddar • Öppet hela året*

Tel. +46 (0)525 32880
fjallbacka@bokarum.nu • www.fjallbacka.bokarum.nu

La Belle Vie

BISTRO & BAR

Tel. 070 783 67 10 • Ingrid Bergmans Torg 2
www.labellevierestaurang.com

MAT

- en kulinarisk resa runt jorden
Skärgårdsrestaurang Mamsell
Italienskt på Grano
Sydamerikanskt på Asado

RUM

21 rum inspirerade av
Kapten Klassens resor och
världsvida äventyr

 STORA HOTELET
FJÄLLBACKA

 GALÄRBACKEN 2, 457 40 FJÄLLBACKA • +46 525-31500 • info@shfjallbacka.se • www.shfjallbacka.se

Bryggan

FJÄLLBACKA

**EVERTS
TAPASBAR**
FJÄLLBACKA

★ MATILDA ★

CLOSED
GROG & PLEASURE

**THE
HARBOUR HOUSE**
HÄMBURGSSUND
FJÄLLBACKA

**BRYGGANS
Café & Bistro**

*Pianobaren
by Bryggan*

0525-76 50 20 | reception@brygganfjallbacka.se
www.brygganfjallbacka.se

Lokalt företag i Tanum | Varmt välkommen till Kust IT

Hej alla företagare!

Vi på Kust IT är en lokal Digital Byrå med kontor i Tanumshede.

Som lokal IT-Leverantör har vi många lokala kunder och brinner för att hjälpa det lokala näringslivet och föreningar. Idag levererar vi tjänster till cirka 500 företag runt om i hela Sverige.

Vi arbetar långsiktigt tillsammans med er så att ni ska ha en uppdaterad hemsida och fungerande säker IT-miljö.

Om ni också behöver hjälp med er Hemsida eller era Datorer och Nätverk så är ni välkomna att kontakta oss.

Vi önskar er alla en riktigt bra sommar, vännerna på Kust IT.

Telefon: 0525-722600

E-post: info@kustit.se

Webb: www.kustit.se

Kust IT

DIGITAL BYRÅ

Var det "mer" vinter förr? Är det ett romantiserat minne från barndomen som spökar, eller en realitet?
Att sjöisen låg en längre tid var mer regel än undantag, kanske var det verkligen mer vinter förr?

Först några bilder på snöfyllda gator 1962...

... sedan ett litet sött luciatåg från ungefär samma tid.

Laila Karlsson (f. Krantz), Birgitta Klarqvist (f. Järund), Bodil Eriksson (f. Johansson) och Kristina Larsson (f. Järund).